

การพัฒนาการปลูกข้าวในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง

พื้นที่ “ ลุ่มน้ำปากพนัง ” มีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 1,989,932 ไร่ ครอบคลุม 3 จังหวัด 13 อำเภอ 75 ตำบล 1 เทศบาล 599 หมู่บ้าน คือ พื้นที่ทั้งหมดของอำเภอปากพนัง อำเภอเชียรใหญ่ อำเภอหัวไทร อำเภอเฉลิมพระเกียรติ อำเภอชะอวด อำเภอร่อนพิบูลย์ อำเภอจุฬาภรณ์ กับพื้นที่บางส่วนของอำเภอลานสกา อำเภอพระพรหม และอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช รวมถึงบางส่วนของอำเภอควนขนุน อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง และบางส่วนของอำเภอระโนด จังหวัดสงขลา ในปัจจุบันมีประชากรโดยประมาณ 544,918 คน 137,183 ครัวเรือน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนตำบล หมู่บ้าน ครัวเรือน และประชากรในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง

จังหวัด/อำเภอ	จำนวน			
	ตำบล	หมู่บ้าน	ครัวเรือน	ประชากร (ราย)
นครศรีธรรมราช	71+(1)	575	125,688	522,679
1. อำเภอปากพนัง	16+(1)	132	29,371	104,154
2. อำเภอหัวไทร	11	93	16,824	67,634
3. อำเภอเชียรใหญ่	10	97	10,368	43,960
4. อำเภอชะอวด	11	81	17,653	84,806
5. อำเภอร่อนพิบูลย์	6	54	20,071	80,700
6. อำเภอจุฬาภรณ์	6	32	9,356	30,536
7. อำเภอเฉลิมพระเกียรติ	4	32	6,925	32,003
8. อำเภอพระพรหม	3	23	5,942	31,562
9. อำเภอเมือง	3	9	2,358	36,280
10. อำเภอลานสกา	1	22	6,790	11,044
พัทลุง	2	14	10,435	13,174
1. อำเภอควนขนุน	1	6	902	5,521
2. อำเภอป่าพะยอม	1	8	1,094	7,653
สงขลา	2	10	1,060	9,065
1. อำเภอระโนด	2	10	1,060	9,065
รวมทั้งสิ้น	75+(1)	599	137,183	544,918

หมายเหตุ : อำเภอปากพนังมี 1 เทศบาล

ที่มา : ที่ทำการปกครองจังหวัดนครศรีธรรมราช,พัทลุง,สงขลา

ทรัพยากรดินของพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง สามารถจำแนกตามความเหมาะสมของดิน สำหรับด้านการเกษตรกรรมได้ คือ ดินที่เหมาะสมสำหรับการทำนา พื้นที่ประมาณ 666,967 ไร่ ดินที่เหมาะสมสำหรับปลูกไม้ผล-ไม้ยืนต้น พื้นที่ประมาณ 470,260 ไร่ ดินที่ต้องพัฒนาถึงจะเหมาะสมแก่การทำเกษตรกรรม พื้นที่ประมาณ 156,452 ไร่ ดินที่ไม่เหมาะสมต่อการทำการเกษตรกรรม พื้นที่ประมาณ 588,175 ไร่ แหล่งน้ำ พื้นที่ประมาณ 8,160 ไร่ และดินอื่น ๆ เช่น บ่อเลี้ยงกุ้ง ที่อยู่อาศัย เหมืองแร่ พื้นที่ประมาณ 129,918 ไร่

จากข้อมูลสภาพการใช้ที่ดินในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังของกรมพัฒนาที่ดิน พบว่า ลุ่มน้ำปากพนังมีพื้นที่ทั้งหมด 1,989,932 ไร่ แยกเป็น พื้นที่ทำนา ประมาณ 420,901 ไร่ พื้นที่ปลูกพืชไร่ ประมาณ 1,347 ไร่ พื้นที่ปลูกไม้ยืนต้น ประมาณ 492,470 ไร่ พื้นที่ปลูกไม้ผล ประมาณ 142,224 ไร่ พื้นที่ปลูกพืชผัก ประมาณ 22,716 ไร่ พื้นที่ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์และโรงเรือน ประมาณ 2,403 ไร่ สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง ประมาณ 111,483 ไร่ พื้นที่ป่าไม้ ประมาณ 341,638 ไร่ พื้นที่เบ็ดเตล็ด ประมาณ 256,879 ไร่ พื้นที่ชุมชน ประมาณ 154,653 ไร่ และพื้นที่แหล่งน้ำ ประมาณ 43,222 ไร่

แม่น้ำปากพนังเป็นแม่น้ำสายหลักในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง มีต้นกำเนิดมาจากควนหินแท่น และควนหินแก้วซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของเทือกเขาบรรทัดทางด้านตะวันตกเฉียงใต้ของพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังไหลจากทิศใต้ไปทางทิศเหนือโดยไหลผ่านอำเภอชะอวด อำเภอเชียรใหญ่ และอำเภอปากพนังไหลลงสู่อ่าวปากพนังบริเวณบ้านปากพนัง ความยาวของลำน้ำปากพนังจากต้นถึงจุดที่ไหลลงสู่อ่าวปากพนังยาวประมาณ 150 กิโลเมตร ซึ่งลำน้ำสาขาที่เป็นแหล่งน้ำต้นตุนของแม่น้ำปากพนังที่สำคัญ ได้แก่ คลองลาไม คลองถ้ำพระ คลองรากไม้ คลองซ้อง คลองเชียรใหญ่ คลองเสาชง คลองชะเมา เป็นต้น ซึ่งอยู่ทางแม่น้ำปากพนังตอนบน ส่วนลำน้ำสาขาทางทิศตะวันออกของแม่น้ำปากพนัง ได้แก่ คลองหัวไทร คลองท่าพญา คลองพรุ คลองบางทราย คลองบางโค คลองบางไทรปก เป็นต้น

สรุปผลการดำเนินงานส่งเสริมพัฒนาการปลูกข้าว ปี 2537-2551

ในการดำเนินงานโครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง อันเนื่องมาจากพระราชดำริเพื่อสนองพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ตั้งแต่ปี 2537-2551 ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมพัฒนาการปลูกข้าวมีการดำเนินการพัฒนาออกเป็น 2 ด้านหลักๆ ได้แก่ การพัฒนาระบบชลประทาน และการพัฒนาอาชีพและส่งเสริมรายได้ภาคเกษตร

1. การพัฒนาระบบชลประทาน

1.1 สรุปผลการดำเนินงานด้านการพัฒนาระบบชลประทาน

กรมชลประทานได้ดำเนินการก่อสร้างระบบชลประทาน และโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำ ปัญหาน้ำเค็มรุกเข้าพื้นที่เพาะปลูก ปัญหาอุทกภัย และปัญหาน้ำประปา โดยได้ก่อสร้างอาคารชลประทาน และโครงสร้างพื้นฐานแล้วเสร็จ ประมาณ 99.35 % สามารถใช้ในการ

1) ก่อสร้างประตูลอยระบายน้ำอุทกวิทยาประสิทธิ์ ซึ่งก่อสร้างเสร็จ โดยก่อสร้างที่บ้านบางปี่ ตำบลหูล่อง อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก มีช่องระบายน้ำรวม 10 ช่อง ขนาดกว้างช่องละ 20 เมตร สามารถระบายน้ำได้ 1,430 ลูกบาศก์เมตรต่อวินาที

2) ก่อสร้างระบบระบายน้ำสายหลักและอาคารประกอบ เนื่องจากฤดูน้ำหลาก ปริมาณน้ำมีมากเกินไปกว่าประตูลอยระบายน้ำอุทกวิทยาประสิทธิ์จะสามารถระบายน้ำได้ทัน จำเป็นต้องเร่งระบายน้ำออกสู่ทะเลเป็นช่วงๆ โดยการขุดคลองระบายน้ำเพิ่มเติม จำนวน 3 สาย และขุดลอกขยายคลองเดิม จำนวน 2 สาย พร้อมก่อสร้างประตูลอยระบายน้ำ 4 แห่ง ประกอบด้วย

2.1) ขุดคลองระบายน้ำจุเงิน เป็นการขุดคลองระบายน้ำใหม่ ยาวประมาณ 5 กิโลเมตร ขนาดก้นคลองกว้าง 56 เมตร ลึก 3.50 เมตร พร้อมก่อสร้างประตูลอยระบายน้ำ ขนาดบานกว้าง 12 เมตร สูง 5.25 เมตร จำนวน 4 ช่อง สามารถระบายน้ำได้ 210 ลูกบาศก์เมตรต่อวินาที

2.2) ขุดคลองหน้าโกฏี เป็นการขุดคลองระบายน้ำสายใหม่ ยาวประมาณ 6.467 กิโลเมตร พร้อมก่อสร้างประตูลอยระบายน้ำคลองปากพนัง (เสียหัง) ขนาดบานระบายกว้าง 12 เมตร สูง 7.25 เมตร จำนวน 3 ช่อง สามารถระบายน้ำได้ 350 ลูกบาศก์เมตรต่อวินาที

2.3) ขุดคลองชะอวด-แพรกเมือง เป็นการขุดคลองระบายน้ำสายใหม่ ยาวประมาณ 26 กิโลเมตร ขนาดก้นคลองกว้าง 150 เมตร ลึก 5 เมตร พร้อมก่อสร้างประตูลอยระบายน้ำ ขนาดบานระบายกว้าง 12.50 เมตร สูง 7 เมตร จำนวน 5 ช่อง สามารถระบายน้ำได้ 540 ลูกบาศก์เมตรต่อวินาที พร้อมทั้งก่อสร้างคันกันทรายบริเวณปากคลองยาว 300 เมตร

2.4) ขุดลอกคลองธรรมชาติ 4 สาย ได้แก่ คลองบางโต คลองท่าพญา คลองบ้านเพิง และคลองบางไทรปก ความยาวรวม 33 กิโลเมตร พร้อมก่อสร้างประตูลอยระบายน้ำขนาดบานระบายกว้าง 6 เมตร สูง 4.5 เมตร จำนวน 3 ช่อง สามารถระบายน้ำได้ 130 ลูกบาศก์เมตรต่อวินาที

2.5) ขุดลอกคลองระบายน้ำหัวไทร เป็นการขุดขยายคลองธรรมชาติเดิม ให้กว้างขึ้น โดยมีขนาดกว้าง 30 เมตร ลึก 4 เมตร และยาว 48.6 กิโลเมตร

3) ก่อสร้างคันแบ่งน้ำจืด-น้ำเค็ม

แนวแบ่งเขตน้ำจืด-น้ำเค็มอยู่ห่างจากชายทะเลประมาณ 3-5 กิโลเมตร ระยะทาง 91.5 กิโลเมตร เพื่อแบ่งเขตการประกอบอาชีพให้ชัดเจน ช่วยลดปัญหาการขัดแย้งในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ และง่ายในการควบคุมมลภาวะมิให้เกิดการเน่าเสีย โดยใช้แนวถนนเดิมของกรมการเร่งรัดพัฒนาชนบท กรมทางหลวง กรมโยธาธิการ เป็นส่วนใหญ่ และมีถนนที่ต้องก่อสร้างเพิ่มเติมอีก ประมาณ 5 กิโลเมตร ซึ่งดำเนินการโดยกรมการเร่งรัดพัฒนาชนบท สำหรับการจัดการในเขตน้ำจืด กรม

4) ก่อสร้างระบบชลประทาน

กรมชลประทานได้ก่อสร้างและปรับปรุงระบบชลประทาน จำนวน 3 โครงการหลัก เพื่อส่งน้ำให้แก่พื้นที่ประมาณ 521,500 ไร่ ประกอบด้วย

4.1) ปรับปรุงระบบชลประทาน ดำเนินการโดยโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาลุ่มน้ำปากพนังตอนล่าง โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาลุ่มน้ำปากพนังตอนบน และโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษานครศรีธรรมราช รวมพื้นที่ประมาณ 480,000 ไร่ แบ่งเป็นระบบส่งน้ำแบบสูบน้ำด้วยเครื่องสูบน้ำขนาดเล็กของเกษตรกร (MD1-MD8) พื้นที่ 439,100 ไร่ และระบบส่งน้ำด้วยเครื่องสูบน้ำขนาดใหญ่ของกรมชลประทาน (MC1-MC2) พื้นที่ 40,900 ไร่ ซึ่งดำเนินการก่อสร้างแล้วเสร็จ 100 % แต่ในพื้นที่ MC2 ยังไม่สามารถใช้งานเครื่องสูบน้ำขนาดใหญ่ได้เนื่องจากอยู่ระหว่างขั้นตอนการตัดสินใจของศาลปกครอง ในระยะนี้กรมชลประทานจึงให้การสนับสนุนเครื่องสูบน้ำขนาด 24 นิ้ว จำนวน 2 เครื่อง เพื่อช่วยสูบน้ำในพื้นที่ MC 2 ให้กับเกษตรกร

4.2) ก่อสร้างระบบชลประทานฝายไม้เสียบส่วนขยาย โดยก่อสร้างคลองส่งน้ำแบบเหมืองฝาย ขยายจากระบบชลประทานฝายไม้เสียบเดิมอีก 24,000 ไร่ จากเดิมก่อสร้างแล้ว 35,000 ไร่ รวมเป็น 59,000 ไร่

4.3) ก่อสร้างระบบชลประทานท้ายอ่างเก็บน้ำห้วยน้ำใส โดยก่อสร้างระบบส่งน้ำโดยท่อบริเวณนิคมสร้างตนเองควนขนุน พื้นที่ 17,500 ไร่

1.2 ผลสัมฤทธิ์ที่เกิดจากการพัฒนาระบบชลประทาน

1) สามารถป้องกันน้ำเค็มจากทะเลที่จะไหลเข้าไปในแม่น้ำปากพนังและลำน้ำสาขาได้อย่างสมบูรณ์ ทำให้มีน้ำจืดสำหรับใช้เพื่ออุปโภค-บริโภค และการเกษตรตลอดทั้งปี

2) มีแหล่งเก็บกักน้ำจืดในลำน้ำปากพนังและลำน้ำสาขา จำนวน 70 ล้านลูกบาศก์เมตร ต่อปี และในฤดูแล้งจะมีน้ำซับจากต้นน้ำไหลลงสู่ลำน้ำปากพนังและลำน้ำสาขา ซึ่งสามารถนำมาใช้ได้อีก 80 ล้านลูกบาศก์เมตร สามารถส่งน้ำสำหรับอุปโภคบริโภค และทำการเกษตรในฤดูฝนพื้นที่ประมาณ 500,000 ไร่ และในฤดูแล้งสามารถส่งน้ำสามารถสนับสนุนน้ำจืดให้ราษฎรปลูกพืชได้ในพื้นที่ 200,000 ไร่ ซึ่งก่อนก่อสร้างโครงการสามารถทำการเกษตรได้เพียง 20,000 ไร่

3) แบ่งเขตน้ำจืดและน้ำเค็มที่ชัดเจนสามารถขจัดปัญหาความขัดแย้งระหว่างเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งกุลาดำ และเกษตรกรที่ใช้น้ำจืดเพื่อทำการเกษตรอื่น ตลอดจนช่วยลดปัญหาผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากการที่น้ำเค็มทำความเสียหายไปยังพื้นที่นาข้าว

4) สามารถลดพื้นที่น้ำท่วมและลดระยะเวลาในการระบายน้ำออกจากพื้นที่ที่เกิดอุทกภัย เนื่องจากได้ทำการขุดคลองระบายน้ำพร้อมทั้งสร้างประตูระบายน้ำเพิ่มเติม จึงทำให้น้ำไหลลงสู่ทะเลได้สะดวกและรวดเร็วยิ่งขึ้น ซึ่งช่วยบรรเทาปัญหาพื้นที่เกษตรกรรมใน 3 อำเภอ คือ ปากพนัง เขียวใหญ่ และหัวไทร โดยในปี 2531 ช่วงฝนตกหนักในเดือนพฤศจิกายนจะมีน้ำท่วมขังประมาณ 1-3 เดือน และหลังจากก่อสร้างโครงการแล้วสามารถลดระยะเวลาที่น้ำท่วมขังจาก 3 เดือน เหลือเพียง 15 วัน และระดับน้ำท่วมขังลดลงจากเดิมประมาณ 0.5-1 เมตร เนื่องจากระบบระบายน้ำมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

5) ควบคุมระดับน้ำในพรตด้วยการจัดทำทำนบชั่วคราว และควบคุมระดับน้ำให้อยู่ที่ระดับ +0.3 ม.รทก. ซึ่งสามารถช่วยลดปัญหาการเกิดดินเปรี้ยว น้ำเปรี้ยว และไฟไหม้ป่าพรุได้

2. การพัฒนาอาชีพและส่งเสริมรายได้ภาคเกษตร

การพัฒนาอาชีพและส่งเสริมรายได้ภาคเกษตรในพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เริ่มตั้งแต่ปี 2537 โดยได้รับงบประมาณจาก กปร. ต่อมาได้เริ่มจัดทำแผนแม่บทจัดระบบน้ำเค็มเพื่อการเพาะเลี้ยงกุ้งทะเลพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ปี 2540-2544 แผนพัฒนาการเกษตรโครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ปี 2540-2544 แผนพัฒนาอาชีพและส่งเสริมรายได้ให้แก่ราษฎรในโครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ปี 2545-2549 และแผนพัฒนาการปลูกข้าวในเขตปลูกข้าวเพื่อการค้า ปี 2550-2551 ซึ่งสามารถสรุปผลการดำเนินการพัฒนาอาชีพและส่งเสริมรายได้ภาคเกษตรในภาพรวมได้ดังนี้

2.1 การจัดรูปที่ดิน การปรับปรุง พื้นฟู และบำรุงดิน

- 1) ก่อสร้างระบบการจัดรูปที่ดิน พื้นที่ 14,834 ไร่
- 2) ส่งเสริมการใช้สารอินทรีย์ในการฟื้นฟูดิน พื้นที่ 176,995 ไร่
- 3) จัดระบบโครงสร้างการพัฒนาที่ดิน โดยการปรับปรุงแปลงนา พื้นที่ 5,019.25 ไร่
- 4) ปรับปรุง และพัฒนาพื้นที่ดินเปรี้ยวจัด พื้นที่ 89,534 ไร่
- 5) ปรับปรุงพื้นที่ดินเค็ม พื้นที่ 4,000 ไร่
- 6) ปรับปรุงพื้นที่นาทุ่งร้าง พื้นที่ 1,871 ไร่
- 7) ปรับปรุงพื้นที่ดินเปรี้ยวเพื่อปลูกปาล์มน้ำมัน พื้นที่ 7,587 ไร่
- 8) ผลิตและปลูกหญ้าแฝก จำนวน 3,507,500 กกล้า
- 9) ก่อสร้างแหล่งน้ำและระบบควบคุมน้ำ จำนวน 44 แห่ง
- 10) ก่อสร้างโรงปุ๋ยอินทรีย์ จำนวน 4 โรง
- 11) พื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกข้าว พื้นที่ 60,322 ไร่

2.2 การพัฒนาการผลิตข้าว

- 1) การศึกษา และทดสอบเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับพื้นที่ พื้นที่ทดสอบ 486 ไร่

1.1) การทดสอบเทคโนโลยีด้านพันธุ์และช่วงการปลูกที่เหมาะสม ซึ่งผลการทดสอบได้พันธุ์ข้าวที่แนะนำให้เกษตรกรปลูกในพื้นที่ดังนี้

(1) **พันธุ์ข้าวไวต่อช่วงแสง** ปลูกได้ปีละ 1 ครั้งในฤดูนาปี ได้แก่พันธุ์เล็บนกปัตตานีปลูกเดือนกันยายน เก็บเกี่ยวเดือนกุมภาพันธ์ ผลผลิตเฉลี่ย 400-455 กิโลกรัมต่อไร่ พันธุ์เจียงพัทลุง พันธุ์สังข์หยดพัทลุง ปลูกเดือนตุลาคม เก็บเกี่ยวเดือนกุมภาพันธ์ ผลผลิตเฉลี่ย 407-410 กิโลกรัมต่อไร่ พันธุ์ปราชญ์บุรี2 สามารถปลูกได้ในพื้นที่นาลึก ปลูกเดือนตุลาคม เก็บเกี่ยวเดือนกุมภาพันธ์ ผลผลิตเฉลี่ย 517 กิโลกรัมต่อไร่ พันธุ์ข้าวขาวดอกมะลิ105 และ กข.15 ช่วงปลูกวันที่ 25 ธันวาคม-15 มกราคม เก็บเกี่ยววันที่ 15 เมษายน ผลผลิตเฉลี่ย 415 กิโลกรัมต่อไร่

(2) **พันธุ์ข้าวไม่ไวต่อช่วงแสง** ปลูกได้ทั้งปีในพื้นที่ที่สามารถจัดการน้ำได้ ช่วงปลูกที่เหมาะสมที่สุด คือ ปลูกเดือนมิถุนายน เก็บเกี่ยวเดือนกันยายน และปลูกเดือนมกราคม เก็บเกี่ยวเดือนเมษายน ได้แก่ พันธุ์ชัยนาท1 ปทุมธานี1 สุพรรณบุรี2 พิษณุโลก2 กข.29 กข.31 และ กข.37 อายุเก็บเกี่ยว 105-120 วัน ผลผลิตเฉลี่ย 600-800 กิโลกรัมต่อไร่

1.2) การทดสอบเทคโนโลยีการผลิตข้าว ซึ่งผลการทดสอบได้เทคโนโลยีการผลิตข้าว ดังนี้

(1) อัตราการใช้เมล็ดพันธุ์ข้าว 20 กิโลกรัมต่อไร่ เหมาะสมสำหรับการทำนาโดยวิธีหว่านน้ำตม

(2) การผลิตข้าวอินทรีย์พันธุ์สังข์หยดพัทลุง ให้ผลผลิตเฉลี่ย 404 กิโลกรัมต่อไร่

(3) การทำนาในพื้นที่นาร้างโดยวิธีการหว่านน้ำตมเหมาะสมมากกว่าการทำนาโดยวิธีการหว่านข้าวแห้ง

(4) การใช้ปุ๋ยเคมีตามค่าวิเคราะห์ดินให้ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่สูงกว่าวิธีการใช้ปุ๋ยเคมีของเกษตรกร

1.3) การวิจัย ศึกษา และทดสอบเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับพื้นที่บ้านเนินธัมมัง (พื้นที่ที่มีปัญหาดินเปรี้ยวที่ได้รับการปรับปรุง น้ำท่วมขัง และวัชพืชหนาแน่น เกษตรกรไม่มีข้าวบริโภค) ซึ่งผลการวิจัย ศึกษา และทดสอบได้เทคโนโลยีที่เหมาะสมเพื่อการพัฒนาการผลิตข้าวที่ยั่งยืน ดังนี้

(1) พันธุ์ข้าวที่ทดสอบ ได้แก่ พันธุ์สุพรรณบุรี2 ช่วงปลูกเดือนมิถุนายน เก็บเกี่ยวเดือนกันยายน ผลผลิตเฉลี่ย 665 กิโลกรัมต่อไร่

(2) อัตราการใช้เมล็ดพันธุ์ข้าว 25 กิโลกรัมต่อไร่ เหมาะสมกับการทำนาโดยวิธีหว่านน้ำตม ซึ่งสามารถให้ผลผลิตสูงเนื่องจากแข่งขันกับวัชพืชได้ดี

(3) พัฒนาการผลิตข้าวเพื่อให้เกษตรกรปลูกข้าวได้อย่างยั่งยืน โดยสนับสนุนเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์สุพรรณบุรี1 สุพรรณบุรี2 ชัยนาท1 ปทุมธานี1 และพันธุ์พัทลุง จำนวน 12 ตัน

2) การส่งเสริมและพัฒนาการผลิตข้าว

2.1) ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดี ได้แก่ พันธุ์ชัยนาท1 พัทลุง ปราจีนบุรี2 เล็บนก บัตตानी สังข์หยดพัทลุง แก่นจันทร์ และ กข.7 จำนวน 74.35 ตัน พร้อมทั้งกระจายพันธุ์ข้าวสู่เกษตรกรพื้นที่ปลูก 4,522 ไร่ เกษตรกร 354 ราย ติดตามให้คำแนะนำเทคโนโลยีการผลิตข้าวตั้งแต่ปลูกจนกระทั่งเก็บเกี่ยว เกษตรกรสามารถผลิตข้าวได้ผลผลิตเฉลี่ย 567 กิโลกรัมต่อไร่ (ปี2551) ซึ่งผลผลิตที่ได้ส่วนใหญ่นำไปจำหน่ายเป็นรายได้ และเก็บไว้ทำพันธุ์บางส่วน

2.2) ส่งเสริมการใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดี ได้แก่ พันธุ์ชัยนาท1 ปทุมธานี1 สุพรรณบุรี 60 สุพรรณบุรี90 เขียวพัทลุง เล็บนกบัตตानी และสังข์หยดพัทลุง พื้นที่ 417,240 ไร่ เกษตรกร 50,515 ราย

2.3) ผลิตและกระจายเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดีชั้นพันธุ์ขยายและชั้นพันธุ์จำหน่าย ได้แก่ พันธุ์ชัยนาท1 และปทุมธานี1 จำนวน 1,822.04 ตัน

2.4) จัดตั้งศูนย์ข้าวชุมชน จำนวน 10 ศูนย์ พื้นที่แปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ 2,000 ไร่ เพื่อผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดี ได้แก่ พันธุ์ชัยนาท1 ปทุมธานี1 สังข์หยดพัทลุง เขียวพัทลุง และเล็บนก บัตตानी โดยเมล็ดพันธุ์ข้าวที่ผลิตได้จะกระจายในชุมชน จำนวน 350 ตัน พื้นที่ปลูก 23,000 ไร่

2.5) สนับสนุนรถไถพร้อมอุปกรณ์ อุปกรณ์ก่อสร้างโรงสีข้าว และเครื่องสีข้าว พร้อมอุปกรณ์ ให้แก่ศูนย์ข้าวชุมชน จำนวน 5 ศูนย์ เพื่อสนับสนุนการผลิตข้าวของศูนย์ข้าวชุมชน

2.6) ตรวจสอบรับรองแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวของศูนย์ข้าวชุมชน จำนวน 10 ศูนย์ และตรวจสอบรับรองเมล็ดพันธุ์ข้าวของศูนย์ข้าวชุมชน (GAP SEED) จำนวน 2 ศูนย์ ซึ่งเมล็ดพันธุ์ข้าวที่ผ่านเกณฑ์จำนวน 70 ตัน

2.7) ตรวจสอบรับรองการผลิตข้าวตามระบบ GAP GRAIN ของเกษตรกร จำนวน 253 แปลง พื้นที่ 232 ไร่ ซึ่งผ่านการรับรอง จำนวน 17 แปลง พื้นที่ 77 ไร่ แยกเป็นในพื้นที่จังหวัด นครศรีธรรมราช 4 แปลง พื้นที่ 31 ไร่ และในพื้นที่อำเภอระโนด จังหวัดสงขลา 13 แปลง พื้นที่ 46 ไร่

3) การพัฒนาชาวนา

3.1) อบรมถ่ายทอดเทคโนโลยีให้กับชาวนาทั่วไป จำนวน 57,210 ราย

3.2) อบรมชาวนาผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวตามระบบโรงเรียนเกษตรกร จำนวน 199 ราย จำนวน 80 ครั้ง (8 ครั้งต่อศูนย์)

3.3) อบรมชาวนาชั้นนำ จำนวน 50 ราย

3.4) อบรมชาวนามืออาชีพ จำนวน 500 ราย

3.5) สร้างเครือข่ายการกระจายเมล็ดพันธุ์ข้าว จำนวน 2 ครั้ง

สรุป ผลจากการพัฒนาการผลิตข้าวตั้งแต่ปี 2537-2551 พบว่าผลผลิตเฉลี่ยข้าวนาปีเพิ่มขึ้น จาก 317 กิโลกรัมต่อไร่ ในปี 2537 เป็น 576 กิโลกรัมต่อไร่ ในปี 2551

การส่งเสริมกิจกรรมเกี่ยวกับการพัฒนาข้าวครบวงจรตามแนวพระราชดำริ
(ดำเนินการโดยสำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดนครศรีธรรมราช)

1. ปีงบประมาณ พ.ศ. 2550

1.1 โครงการบูรณาการการผลิตข้าวเพื่อการค้าแบบครบวงจรของชุมชน ปี 2550 โดยได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากสำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จำนวน 730,000 บาท ซึ่งได้ดำเนินกิจกรรมจัดซื้อปัจจัยการผลิต จำนวน 3 รายการ ดังนี้

- 1) รถฟาร์มแทรกเตอร์พร้อมอุปกรณ์ขนาด 45 แรงม้า จำนวน 1 คัน
- 2) เครื่องสีข้าวและอุปกรณ์ จำนวน 1 ชุด
- 3) อุปกรณ์ก่อสร้างโรงสีข้าว จำนวน 1 ชุด

โดยสนับสนุนพัสดุดังกล่าวให้แก่ศูนย์ข้าวชุมชน จำนวน 1 ศูนย์ คือ ศูนย์ข้าวชุมชนหมู่ที่ 9 ตำบลท้อ อำเภอยะหา จังหวัดยะลา

2. ปีงบประมาณ พ.ศ. 2551

2.1 โครงการบูรณาการการผลิตข้าวเพื่อการค้าแบบครบวงจรของชุมชน ปี 2551 โดยได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากสำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จำนวน 5,000,000 บาท ซึ่งได้ดำเนินกิจกรรมจัดซื้อปัจจัยการผลิต จำนวน 3 รายการ ดังนี้

- 1) รถฟาร์มแทรกเตอร์พร้อมอุปกรณ์ขนาด 45 แรงม้า จำนวน 5 คัน
- 2) เครื่องสีข้าวและอุปกรณ์ จำนวน 5 ชุด
- 3) อุปกรณ์ก่อสร้างโรงสีข้าว จำนวน 5 ชุด

โดยสนับสนุนพัสดุดังกล่าวให้แก่ศูนย์ข้าวชุมชน จำนวน 5 ศูนย์ ดังนี้

- 1) ศูนย์ข้าวชุมชนหมู่ที่ 17 ตำบลท่าเรือ อำเภอเมือง
- 2) ศูนย์ข้าวชุมชนหมู่ที่ 3 ตำบลบ้านราม อำเภอหัวไทร
- 3) ศูนย์ข้าวชุมชนหมู่ที่ 11 ตำบลป่าระกำ อำเภอปากพนัง
- 4) ศูนย์ข้าวชุมชนหมู่ที่ 3 ตำบลหูล่อง อำเภอปากพนัง
- 5) ศูนย์ข้าวชุมชนหมู่ที่ 9 ตำบลเชียรเขา อำเภอเฉลิมพระเกียรติ

3. ปีงบประมาณ พ.ศ. 2552

3.1 โครงการส่งเสริมการผลิตข้าวพันธุ์ดีจังหวัดนครศรีธรรมราช เฉพาะพื้นที่นำร่องตำบลเกาะกูด อำเภอเชียรใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยได้รับการสนับสนุนงบประมาณประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2552 งบกลาง รายการเงินสำรองจ่ายเพื่อกรณีฉุกเฉินหรือจำเป็นสำหรับรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี จำนวน 1,500,000 บาท เพื่อจัดซื้อเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ปทุมธานี 1 จำนวน 75,000 กิโลกรัม สนับสนุนให้เกษตรกรนำไปทำเป็นเมล็ดพันธุ์ข้าวที่ใช้ปลูกในพื้นที่ จำนวน 10,000 ไร่ ขณะนี้อยู่ระหว่างการจัดซื้อเมล็ดพันธุ์ข้าว (อยู่ระหว่างการตรวจรับพันธุ์ข้าว)

สรุปผลการดำเนินการพัฒนาการผลิตข้าว ปี 2552

(ดำเนินการโดยศูนย์วิจัยข้าววนครศรีธรรมราช)

งบประมาณ	4,545,670	บาท	เบิกจ่าย	4,420,087.8	บาท	คิดเป็น	97.24	เปอร์เซ็นต์
งบปกติ	1,515,670	บาท	จำนวน	6		โครงการ		
งบปร.	2,530,000	บาท	จำนวน	1		โครงการ		
งบจังหวัด	500,000	บาท	จำนวน	1		โครงการ		

งบปกติ 1,515,670 บาท เบิกจ่าย 1,514,782.8 บาท คิดเป็น 99.94 %

1. โครงการสาธิตเทคโนโลยีการผลิตข้าวที่ถูกต้องและเหมาะสม งบประมาณ 450,000 บาท เบิกจ่าย 450,000 บาท

จัดทำแปลงสาธิตเทคโนโลยีการใช้น้ำปุ๋ยเคมีตามค่าวิเคราะห์ดิน จำนวน 15 แปลง 150 ไร่

เขตปลูกข้าวเพื่อการค้า จำนวน 10 แปลง 100 ไร่

เขตปลูกข้าวเพื่อบริโภค จำนวน 5 แปลง 50 ไร่

สรุป วิธีการใช้น้ำปุ๋ยเคมีตามค่าวิเคราะห์ดินได้ผลผลิตสูงกว่าวิธีเกษตรกร 23-128 กิโลกรัมต่อไร่คิดเป็น 2.2-26.83 เปอร์เซ็นต์ และได้กำไรสุทธิ สูงกว่าวิธีเกษตรกร 4-923.4 บาท คิดเป็น 0.05 – 34.25 เปอร์เซ็นต์

- เขตปลูกข้าวเพื่อการค้าวิธีการใช้น้ำปุ๋ยเคมีตามค่าวิเคราะห์ดินได้ผลผลิต 605-1,066 กิโลกรัมต่อไร่ ผลผลิตเฉลี่ย 800 กิโลกรัมต่อไร่ วิธีการเกษตรกรได้ผลผลิต 477-1,043 กิโลกรัมต่อไร่ ผลผลิตเฉลี่ย 728 กิโลกรัมต่อไร่ วิธีการใช้น้ำปุ๋ยเคมีตามค่าวิเคราะห์ดินได้ผลผลิตสูงกว่าวิธีเกษตรกร 23-128 กิโลกรัมต่อไร่ หรือคิดเป็น 2.2-26.83 เปอร์เซ็นต์ ได้กำไรสุทธิสูงกว่าวิธีเกษตรกร 4-923.4 บาท หรือคิดเป็น 0.05-26.69 เปอร์เซ็นต์

- เขตปลูกข้าวเพื่อบริโภควิธีการใช้น้ำปุ๋ยเคมีตามค่าวิเคราะห์ดินได้ผลผลิต 247-742 กิโลกรัมต่อไร่ ผลผลิตเฉลี่ย 518 กิโลกรัมต่อไร่ วิธีการเกษตรกรได้ผลผลิต 221-646 กิโลกรัมต่อไร่ ผลผลิตเฉลี่ย 450 กิโลกรัมต่อไร่ วิธีการใช้น้ำปุ๋ยเคมีตามค่าวิเคราะห์ดินได้ผลผลิตสูงกว่าวิธีเกษตรกร 26-96 กิโลกรัมต่อไร่ หรือคิดเป็น 11.76-16.98 เปอร์เซ็นต์ และได้กำไรสุทธิสูงกว่าวิธีเกษตรกร 387.6-811.3 บาท คิดเป็น 8.43-34.25 เปอร์เซ็นต์

จากผลการวิเคราะห์ดินจะเห็นได้ว่าบางแปลงขาดธาตุอาหารโพแทสเซียม โดยปกติตามคำแนะนำของการใช้น้ำปุ๋ยเคมีในนาดินเหนียวจะไม่แนะนำให้ใส่ปุ๋ยโพแทสเซียมเนื่องจากธาตุโพแทสเซียมมีมากในดินเหนียว แต่จากการทำนาดูติดต่อกันอย่างต่อเนื่อง ทำให้ปริมาณธาตุอาหารโพแทสเซียมลดลง ดังนั้นเพื่อให้เกิดประสิทธิผลและเกิดการคุ้มทุนในการทำนาข้าว เกษตรกรควรจะเก็บดินวิเคราะห์ปริมาณธาตุอาหารในดิน และใส่ปุ๋ยตามคำแนะนำตามค่าวิเคราะห์ปริมาณธาตุอาหารในดิน

1. สำรวจและติดตามปริมาณของแมลงศัตรูข้าวที่สำคัญ ในแปลงนาเฝ้าระวังในศูนย์วิจัยข้าว นครศรีธรรมราช ปลุกข้าวจำนวน 3 พันธุ์ คือพันธุ์ กข37 ชัยนาท 1 และปทุมธานี 1 ทำการตรวจนับแมลงทุกสัปดาห์หลังจากอายุข้าว 18 วันจำนวน 12 ครั้งตลอดฤดูปลูก พบว่า มีจำนวนแมลงสิง เกินระดับเศรษฐกิจ ในระยะข้าวเป็นน้ำนม ในข้าวพันธุ์ กข37 และปทุมธานี 1 ส่วนแมลงศัตรูข้าวชนิดอื่น ๆ พบน้อย และพบศัตรูธรรมชาติในแปลงนา

2. ตรวจนับประชากรของแมลงศัตรูข้าวและแมลงศัตรูธรรมชาติจากกับดักแสงไฟภายในศูนย์วิจัยข้าว นครศรีธรรมราช พบปริมาณแมลงศัตรูข้าวไม่มากนักและพบแมลงศัตรูธรรมชาติ โดยพบเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลมากที่สุดในเดือนกุมภาพันธ์ จำนวน 251 ตัว รองลงมาเดือน กันยายน จำนวน 239 ตัว จำนวนแมลงทั้งปี 1,258 ตัว เพลี้ยจักจั่นสีเขียวพบมากเดือนสิงหาคม จำนวน 807 ตัว จำนวนแมลงทั้งปี 1,715 ตัว แมลงห้ำพบมากที่สุดในเดือนกันยายน จำนวน 928 ตัว จำนวนแมลงทั้งปี 1,415 ตัว แมลงสิงพบมากในเดือนสิงหาคม จำนวน 103 ตัว ทั้งปีจำนวน 177 ตัว พบมวนเขียวดูดไข่ซึ่งเป็นศัตรูธรรมชาติ มีปริมาณทั้งปี จำนวน 152 ตัว นอกจากนี้ยังพบศัตรูธรรมชาติชนิดอื่น ๆ เช่น ตัวงักกระดก ตัวงดิน มวนเพชรฆาต เป็นต้น

เป็นที่น่าสังเกตว่าแมลงศัตรูข้าวจะพบมากที่กับดักแสงไฟ 2 ช่วงคือ เดือนกุมภาพันธ์ - มีนาคม และเดือนสิงหาคม - กันยายน ซึ่งเป็นช่วงที่ข้าวสุกแก่และเก็บเกี่ยว แสดงว่าแมลงอพยพออกจากแปลงนาพร้อมเคลื่อนย้ายไปสู่แหล่งอาหารใหม่

3. โครงการส่งเสริมการลดต้นทุนการผลิตข้าวและกำจัดวัชพืชแบบบูรณาการ งบประมาณ 416,600 บาท เบิกจ่าย 416,380 บาท

1. จัดทำแปลงลดต้นทุนการผลิตข้าว พื้นที่ 20 ไร่ โดยใช้เทคโนโลยีการใส่ปุ๋ยเคมีตามค่าวิเคราะห์ดิน ผลการดำเนินการ พบว่า วิธีการใส่ปุ๋ยเคมีตามค่าวิเคราะห์ดินได้ผลผลิต 962 กิโลกรัมต่อไร่ สูงกว่าวิธีเกษตรกร 13.04 เปอร์เซ็นต์ ซึ่งได้ผลผลิต 851 กิโลกรัมต่อไร่และได้กำไรมากกว่าวิธีเกษตรกร 254 บาทต่อไร่

2. จัดทำแปลงเรียนรู้การกำจัดวัชพืชแบบผสมผสาน พื้นที่ 12 ไร่ โดยใช้สารกำจัดวัชพืชชื่อ สามีญ บิวทาคลอร์ + โพรพานิล ชื่อการค้า "ซาเลนจ์" จำนวน 1 ครั้ง หลังจากหว่านข้าว 8 วัน หลังจากใช้สารกำจัดวัชพืช 10 วันจึงนำน้ำเข้านาและรักษาระดับน้ำให้คงที่ระดับ 5-10 เซนติเมตร ใส่ปุ๋ยเคมีตามค่าวิเคราะห์ดิน ผลการดำเนินการ พบว่า สารกำจัดวัชพืชสามารถควบคุมวัชพืชได้แก่หญ้าข้าวเนกและหญ้าหนวดปลาชุกได้ดีได้ผลผลิตข้าว 1,062 กิโลกรัมต่อไร่

4. โครงการนิคมการเกษตรข้าว งบประมาณ 130,000 บาท เบิกจ่าย 129,928 บาท

ภายในโครงการนิคมการเกษตรข้าวได้ดำเนินการจัดทำเวทีชุมชน จำนวน 2 ครั้ง จัดหาเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงาน จำนวน 2 ราย และจัดงานรณรงค์เผยแพร่เทคโนโลยีการลดต้นทุน

5. โครงการตรวจรับรอง GAP ข้าวสำหรับบริโภค งบประมาณ 239,070 บาท เบิกจ่าย 238,980.80 บาท ได้ดำเนินการตรวจรับรองแปลงจำนวน 300 แปลง จังหวัดสงขลา (อ.กระแสสินธุ์ อ.สิงหนคร อ.รัตภูมิ อ.สทิงพระ) จำนวน 50 แปลง ผ่านมาตรฐาน GAP 27 แปลง พื้นที่ 207 ไร่ จังหวัด นครศรีธรรมราช (อ.ชะอวด อ.หัวไทร อ.ปากพนัง อ.เมือง อ.เฉลิมพระเกียรติ) จำนวน 250 แปลง ผ่านมาตรฐาน GAP 124 แปลง พื้นที่ 1,770 ไร่

6. โครงการจัดงานรณรงค์ข้าวลุ่มน้ำปากพนัง งบประมาณ 200,000 บาท เบิกจ่าย 199,958 บาท จัดงานรณรงค์ข้าวลุ่มน้ำปากพนัง จำนวน 1 ครั้ง ในวันที่ 28 กันยายน 2552 ณ ศูนย์ข้าวชุมชนหลัก ม.3 ต.ป่าระกำ อ.ปากพนัง จ.นครศรีธรรมราช เกษตรกรร่วมงาน จำนวน 600

งบปร. งบประมาณ 2,530,000 บาท เบิกจ่าย 2,525,169 บาท คิดเป็น 99.81 เปอร์เซ็นต์

1. โครงการฟื้นฟูการผลิตข้าวตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

พัฒนาศูนย์ข้าวชุมชนหลัก 1 ศูนย์ โดยการสนับสนุน

1. จัดทำลานตากข้าว พื้นที่ 800 ตารางเมตร จำนวน 1 ลาน
2. จัดทำโรงเก็บเมล็ดพันธุ์ขนาด 100 ตารางเมตร จำนวน 1 โรง
3. เครื่องเย็บกระสอบ 1 เครื่อง
4. เครื่องคัดทำความสะอาดขนาด 500 กก./ชม.

พัฒนาศูนย์เรียนรู้การผลิตข้าวและพัฒนาชาวนา

1. จัดทำอาคารศูนย์เรียนรู้ 1 อาคาร
2. จัดทำแปลงเรียนรู้การผลิตข้าวพันธุ์ชัยนาท 1 จำนวน 20 ไร่ ใฝ่ปุ๋ยเคมีตามคำแนะนำคู่มือรักษาแปลง ควบคุมระดับน้ำ กำจัดวัชพืช และกำจัดข้าวปน ได้ผลผลิตข้าว 798 กิโลกรัมต่อไร่
3. จัดงานวันรณรงค์ สาธิตการผลิตข้าวปากพนัง จำนวน 1 ครั้ง ในวันที่ 28 กันยายน 2552 มีกิจกรรมนิทรรศการองค์ความรู้การผลิตข้าว การแปรรูปข้าว สาธิตการทำนาแบบปักดำ และโยนกล้ามีเกษตรกรร่วมกิจกรรมจำนวน 600 ราย

งบจังหวัด งบประมาณ 500,000 บาท เบิกจ่าย 380,136 บาท คิดเป็น 76.03 เปอร์เซ็นต์

1. โครงการส่งเสริมเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าวจังหวัดแปลงเรียนรู้การผลิตข้าวอินทรีย์

ดำเนินการจัดทำแปลงเรียนรู้การผลิตข้าวอินทรีย์ จำนวน 2 แปลง พื้นที่ 50 ไร่ ดำเนินการที่ ม. 3 ต. ขนาบนาก อ. ปากพนัง จำนวน 25 ไร่ และ ม. 10 ต. เขียวเขา อ. เฉลิมพระเกียรติ จำนวน 25 ไร่ ปลูกข้าวพันธุ์ชัยนาท 1 ผลผลิตข้าวที่ ม. 3 ต. ขนาบนาก อ.ปากพนัง จำนวน 11,060 กิโลกรัม ผลผลิตเฉลี่ย 442.40 กิโลกรัมต่อไร่ และม. 10 ต. เขียวเขา อ. เฉลิมพระเกียรติ ได้ผลผลิต 18,590 กิโลกรัม ผลผลิตเฉลี่ย 744 กิโลกรัมต่อไร่

สรุปผลการดำเนินการพัฒนาการผลิตข้าว ถึงปี 2552

(ดำเนินการโดยสำนักงานสหกรณ์จังหวัดนครศรีธรรมราช)

ในส่วนของสำนักงานสหกรณ์จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อหน่วยงานซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบในการปรับปรุงปัจจัยพื้นฐาน เช่น การพัฒนาที่ดินการจัดระบบชลประทาน ได้ดำเนินการเสร็จแล้วซึ่งอาจเรียกว่าดินดี น้ำดี ก็ต้องดำเนินการแนะนำส่งเสริมสหกรณ์ในพื้นที่ซึ่งมีสหกรณ์ จำนวน 40 สหกรณ์ จำนวนสมาชิก 19,839 ราย และกลุ่มเกษตรกร จำนวน 59 กลุ่ม สมาชิก 4,089 ราย เพื่อปรับปรุงระบบการผลิตของสมาชิกและพัฒนาโครงสร้างการตลาด เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันเกษตรกรเพื่อยกระดับราคา เพิ่มรายได้ ให้แก่สมาชิกสหกรณ์และเกษตรกรทั่วไปโดยดำเนินกิจกรรม ดังนี้

1. การบูรณาการโดยได้ร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ ในการพัฒนากิจกรรมพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำ ไม่ว่าจะเป็นสหกรณ์กลุ่มเกษตรกรและกลุ่มอาชีพในพื้นที่เพื่อดำเนินกิจกรรมการวางแผนและปฏิบัติงานให้ปฏิบัติตามเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ของโครงการ

2. ให้คำแนะนำส่งเสริมในการดำเนินกิจการของสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรในพื้นที่

3. ดำเนินการประสานของบประมาณสนับสนุนให้แก่สหกรณ์ ดังนี้

ปีงบประมาณ พ.ศ. 2550

สนับสนุนอุปกรณ์การตลาดสหกรณ์การเกษตรเข็ญใหญ่ จำกัด เป็นเงิน 1,750,000 บาท
ดังนี้

- เครื่องซัง ขนาด 50 ตัน จำนวน 1 เครื่อง
- ลานตาก ขนาด 1,600 ตารางเมตร จำนวน 1 แห่ง

ปีงบประมาณ พ.ศ. 2552

สนับสนุนอุปกรณ์การตลาดข้าวให้แก่สหกรณ์ 2 สหกรณ์ เป็นเงิน 17,770,000 บาท

1. สหกรณ์การเกษตรปากพนัง จำกัด จำนวน 7 รายการ เป็นเงิน 9,990,000 บาท
ดังนี้

- 1. เครื่องซัง ขนาด 50 ตัน จำนวน 1 เครื่อง
- 2. ฉาง ขนาด 500 ตัน จำนวน 1 หลัง
- 3. ลานตาก ขนาด 1,600 ตร.ม. จำนวน 1 ลาน
- 4. รถตัก จำนวน 1 คัน
- 5. รถบรรทุก 6 ล้อ จำนวน 1 คัน
- 6. รถยก ขนาด 2 ตัน จำนวน 1 คัน
- 7. อุปกรณ์ตรวจสอบคุณภาพข้าวเปลือก จำนวน 1 เครื่อง

2. สหกรณ์การเกษตรเข็ญใหญ่ จำกัด จำนวน 6 รายการ เป็นเงิน 7,780,000 บาท
ดังนี้

1. อุปกรณ์ตรวจสอบคุณภาพข้าวเปลือก จำนวน 1 เครื่อง
2. รถดัก จำนวน 1 คัน
3. ฉางข้าว ขนาด 500 ตัน จำนวน 1 หลัง
4. รถบรรทุก 6 ล้อ จำนวน 1 คัน
5. รถยก ขนาด 2 ตัน จำนวน 1 คัน
6. ก่อสร้างถนนคอนกรีตเสริมเหล็ก ขนาด 6 x 165 เมตร จำนวน 1 แห่ง

ผลสำเร็จของงาน

สหกรณ์ได้ดำเนินการก่อสร้างเสร็จเรียบร้อยแล้ว และได้เข้าไปแนะนำส่งเสริมโดยให้สหกรณ์ใช้ประโยชน์จากอุปกรณ์การตลาดอย่างเต็มที่

สหกรณ์การเกษตรเข็ญใหญ่ จำกัด ได้ดำเนินการใช้ประโยชน์จากอุปกรณ์การตลาดโดยการรวบรวมข้าวเปลือกและปาล์มน้ำมันของสมาชิก ดังนี้

ข้าวเปลือก

สหกรณ์ได้รวบรวมข้าวเปลือกจากสมาชิกสหกรณ์ จำนวน 57 ราย โดยมีข้าวพันธุ์ชัยนาท 1 ประมาณ 70 % พันธุ์พิษณุโลก 2 ประมาณ 20 % และมีข้าวสุพรรณบุรี 10 % ปริมาณข้าวเปลือก ที่รวบรวม 906.7 ตัน มูลค่า 6,986,647 บาท เฉลี่ยราคาตันละ 7,705 บาท

สหกรณ์การเกษตรปากพอง จำกัด ซึ่งได้รับงบประมาณปีงบประมาณ พ.ศ. 2552 เพิ่งจะก่อสร้างอุปกรณ์การตลาดแล้วเสร็จจึงยังไม่ได้รวบรวมข้าวเปลือก และจะดำเนินการในปีงบประมาณ 2553 แต่ในส่วนของโครงการปรับปรุงประสิทธิภาพและคุณภาพผลผลิตผลการเกษตร (ปรับปรุงเมล็ดพันธุ์ข้าว) สหกรณ์ได้ดำเนินการรวบรวมเมล็ดพันธุ์ข้าวจากสมาชิกที่เข้าร่วมโครงการ เพื่อนำไปปรับปรุงเป็นเมล็ดพันธุ์ที่มีคุณภาพ จำนวน 226 ตัน มูลค่า 2,040,234 เพื่อจำหน่ายสมาชิกและเกษตรกรทั่วไป

จะเห็นได้ว่าการที่สหกรณ์ได้รับงบประมาณอุปกรณ์การตลาดนั้นสหกรณ์สามารถดำเนินกิจการสนองโครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพอง อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ได้โดยจัดให้มีการพัฒนาระบบโครงสร้างการตลาดทำให้สมาชิกสหกรณ์และเกษตรกรทั่วไปขายผลผลิตในราคายุติธรรมเพิ่มรายได้ตามแนวทางหลักการและวิธีการสหกรณ์

ปัญหาอุปสรรค ในการรวบรวมข้าวเปลือกของสหกรณ์การเกษตรในพื้นที่

- สหกรณ์มีเงินทุนน้อยไม่เพียงพอต่อการรวบรวมข้าวให้มากพอต่อความต้องการของเกษตรกรในพื้นที่ในช่วงฤดูการ
- สหกรณ์ยังขาดอุปกรณ์การตลาดบางอย่างมีความจำเป็นซึ่งสหกรณ์ไม่สามารถลงทุนซื้อเองได้แต่กิจกรรมการรวบรวมข้าวเปลือกจะต้องมีเครื่องมือเครื่องใช้ครบวงจร จะประหยัดค่าแรงงานได้มาก เช่น เครื่องอบความชื้น รถเกี่ยวข้าวและโรงสีสำหรับสหกรณ์ที่มีศักยภาพในการรวบรวมข้าวได้มาก เพื่อใช้สีข้าวเปลือกเป็นข้าวสารเพื่อแบ่งส่วนการตลาด และดำเนินการในรูปแบบเครือข่าย
- โครงการรับจำนำข้าวของรัฐทำให้ปริมาณข้าวเปลือกที่สหกรณ์รวบรวมไม่แน่นอนส่วนหนึ่งสมาชิกและเกษตรกรจะนำไปจำหน่ายเพื่อขายในโครงการ
- สหกรณ์เพิ่งเริ่มดำเนินการในการรวบรวมข้าวเปลือก คณะกรรมการและบุคลากรยังขาดประสบการณ์ทั้งในเรื่องการบริหารจัดการและการประชาสัมพันธ์ จึงรวบรวมข้าวได้ปริมาณน้อยในระยะแรก

แนวทางแก้ไข

ในส่วนของสหกรณ์เองก็ต้องเร่งระดมทุน เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับองค์กรและภาครัฐส่งเสริมสนับสนุนงบประมาณทั้งในด้านเงินทุน ไม่ว่าจะเป็นเงินอุดหนุนจ่ายขาด หรือแหล่งเงินทุนดอกเบี้ยต่ำพร้อมทั้งอุปกรณ์การตลาดที่จำเป็นซึ่งเห็นว่าสหกรณ์มาสามารถลงทุนซื้อได้ในสภาวะปัจจุบันและสหกรณ์เองก็ต้องพัฒนาบุคลากรให้มีทักษะและเชี่ยวชาญในการบริหารจัดการ โดยให้การศึกษาอบรมและศึกษาดูงานด้านการรวมข้าวเปลือกเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน

แผนแม่บทการพัฒนาอาชีพและส่งเสริมรายได้ภาคเกษตร ปีงบประมาณ พ.ศ. 2553-2556

ในการจัดทำแผนแม่บทการพัฒนาอาชีพและส่งเสริมรายได้ภาคเกษตร โครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2553-2556 ได้แบ่งพื้นที่พัฒนาอาชีพออกเป็น 6 เขต ตามศักยภาพ และความเหมาะสมของพื้นที่ ได้แก่ เขตปลูกข้าวเพื่อการค้า เขตปลูกข้าวเพื่อบริโภค เขตปลูกปาล์มน้ำมัน เขตปลูกไม้ผล-ยางพารา เขตเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง และเขตป่าไม้สำหรับการพัฒนาการปลูกข้าว เน้นหนักการพัฒนา 2 เขต คือ เขตปลูกข้าวเพื่อการค้า เขตปลูกข้าวเพื่อบริโภค สามารถสรุปรายละเอียด ได้ดังนี้

1. เขตปลูกข้าวเพื่อการค้า

1.1 หลักการและเหตุผล

พื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังเดิมเคยเป็นอู่ข้าวอู่น้ำที่อุดมสมบูรณ์แหล่งหนึ่งของภาคใต้ แต่เมื่อประสบปัญหาเรื่องน้ำเค็มรุกคืบ และได้รับผลกระทบจากการทำนาทิ้ง ประกอบกับการทำนาได้รับผลตอบแทนไม่คุ้มกับการลงทุน เกิดปัญหาเกษตรกรเลิกอาชีพทำนาเป็นจำนวนมาก โดยหันไปรับจ้างรายวันแทน ซึ่งปัญหานี้มีแนวโน้มจะเพิ่มจำนวนขึ้นอีก ในขณะเดียวกันจะเป็นที่น่าเสียดายอย่างยิ่งหากพื้นที่ดังกล่าวนี้จะต้องการเป็นพื้นที่นาร้างเนื่องจากกรมพัฒนาที่ดินได้สำรวจคุณสมบัติทางกายภาพของดินแล้วพบว่า ดินในเขตปลูกข้าวเพื่อการค้าประมาณ 600,500 ไร่ นี้มีคุณสมบัติที่เหมาะสมกับการทำนาเป็นอย่างมาก จึงเห็นว่าควรจะต้องมีการฟื้นฟูอาชีพการทำนาอย่างจริงจังอย่างครบวงจรทั้งด้านโครงสร้างพื้นฐานการผลิต การเพิ่มมูลค่าผลผลิตและการแปรรูป และการพัฒนาอาชีพเสริมเพิ่มรายได้ เพื่อให้ชาวนาในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังมีรายได้ และผลตอบแทนคุ้มค่ากับการลงทุนเป็นแรงจูงใจให้เกษตรกรหันกลับมาทำนาเพิ่มขึ้นเช่นเดิม

1.2 ลักษณะทางกายภาพของดิน

ลักษณะทางกายภาพของดินในเขตปลูกข้าวเพื่อการค้า มีลักษณะเป็นดินนา เนื้อดินเป็นดินเหนียว ความอุดมสมบูรณ์ปานกลางถึงสูง พื้นที่ส่วนใหญ่เหมาะสมที่จะทำนา และมีระบบชลประทานที่สามารถส่งน้ำให้เกษตรกรสามารถปลูกพืชได้ทั้งปี

1.3 พื้นที่ดำเนินการ

พื้นที่เขตปลูกข้าวเพื่อการค้า มีเนื้อที่ประมาณ 600,500 ไร่ **ครอบคลุมพื้นที่ 3 จังหวัด 9 อำเภอ 52 ตำบล ดังนี้**

1) จังหวัดนครศรีธรรมราช ประกอบด้วยพื้นที่ 6 อำเภอ 48 ตำบล ดังนี้

1.1) อำเภอเมือง ได้แก่ ตำบลท่าเรือ ตำบลท่าไร่ และตำบลบางจาก

1.2) อำเภอปากพนัง ได้แก่ ตำบลชะเมา ตำบลเกาะทวด ตำบลบ้านใหม่ ตำบลคลองกระปือ ตำบลป่าระกำ ตำบลบางศาลา ตำบลบางตะพง ตำบลปากแพรก และบางส่วนของตำบล หูล่อง ตำบลบ้านเพ็ง ตำบลท่าพญา ตำบลคลองน้อย ตำบลขนานนาก และตำบลปากพนังฝั่งตะวันตก

1.3) อำเภอเชียรใหญ่ ได้แก่ ตำบลเชียรใหญ่ ตำบลท้องลำเจียก ตำบลบ้านกลาง ตำบลไสหมาก ตำบลท่าขนาน ตำบลบ้านเนิน และบางส่วนของตำบลเสื่อหึ่ง ตำบลเกาะเกด ตำบลเขาพระบาท และตำบลแม่เจ้าอยู่หัว

1.4) อำเภอหัวไทร ได้แก่ ตำบลทรายขาว ตำบลบ้านราม ตำบลบางนบ ตำบลรามแก้วและบางส่วนของตำบลท่าชอม ตำบลหัวไทร ตำบลแหลม ตำบลเขาพังไกร และตำบลควนชะลิก

1.5) อำเภอเฉลิมพระเกียรติ ได้แก่ ตำบลเชียรเขา และบางส่วนของตำบลดอนตรอ และตำบลสวนหลวง

1.6) อำเภอชะอวด ได้แก่บางส่วนของตำบลวังอ่าง ตำบลเกาะขันธุ์ ตำบลนางหลง ตำบลเขาพระทอง ตำบลท่าประจ๊ะ ตำบลท่าเสม็ด ตำบลชะอวด ตำบลเค็ง และตำบลขนหาด

2) จังหวัดพัทลุง ประกอบด้วยพื้นที่ 2 อำเภอ 2 ตำบล ดังนี้

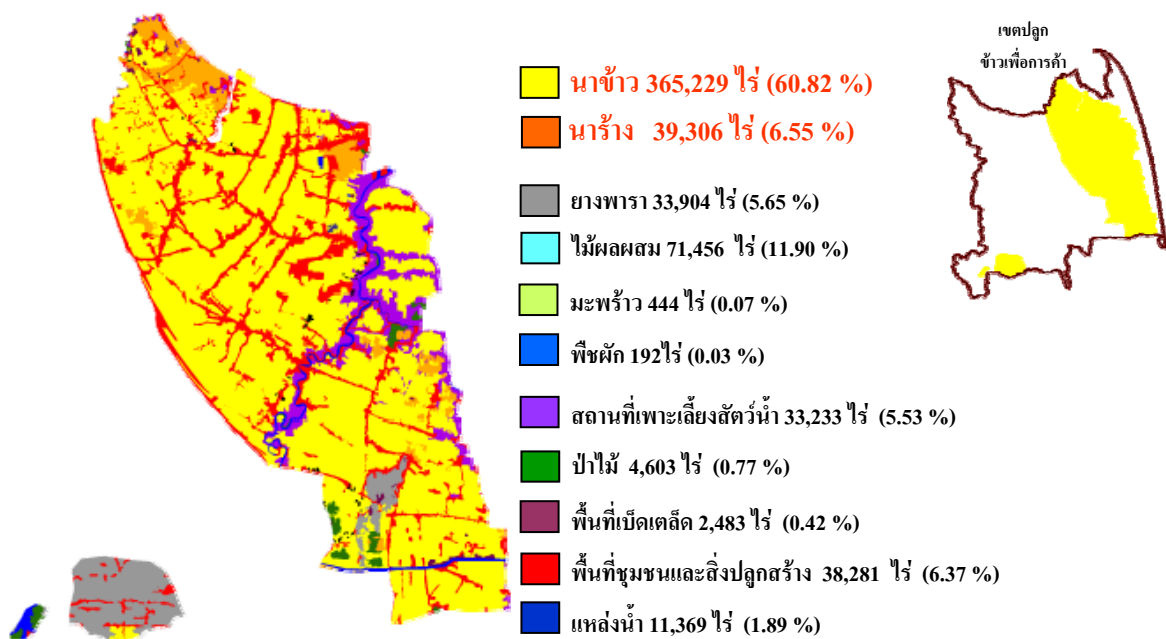
2.1) อำเภอป่าพะยอม ได้แก่ บางส่วนของตำบลลานข่อย

2.2) อำเภอควนขนุน ได้แก่ ตำบลแหลมโดนด

3) จังหวัดสงขลา ประกอบด้วยพื้นที่ 1 อำเภอ 2 ตำบล ดังนี้

3.1) อำเภอระโนด ได้แก่ ตำบลคลองแดน และตำบลบ้านขาว

1.4 การใช้ประโยชน์ที่ดิน

สภาพการใช้ประโยชน์ที่ดินในปี 2550 ของเขตปลูกข้าวเพื่อการค้า พบว่าเป็นพื้นที่นาข้าว 365,229 ไร่ พื้นที่นาร้าง 39,306 ไร่ พื้นที่ปลูกยางพารา 33,904 ไร่ พื้นที่ปลูกไม้ผล-ไม้ยืนต้น 71,900 ไร่ พื้นที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ 33,233 ไร่ พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง 38,281 ไร่ และพื้นที่อื่น ๆ 18,647 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 60.82 , 6.55 , 5.64 , 11.97 , 5.53 , 6.37 และ 3.10 ของพื้นที่เขตปลูกข้าวเพื่อการค้าตามลำดับ

1.5 เป้าหมาย

พัฒนาเพิ่มประสิทธิภาพการปลูกข้าว พื้นที่ 240,000 ไร่ โดยเพิ่มผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ของข้าวนาปีจาก 521 กก.ต่อไร่เป็น 580 กก.ต่อไร่ และเพิ่มผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ของข้าวนาปรังจาก 618 กก.ต่อไร่เป็น 680 กก.ต่อไร่

1.6 แนวทางการดำเนินงาน

- 1) คัดเลือกพื้นที่ที่มีศักยภาพในการทำนา และเกษตรกรที่มีความประสงค์จะเข้าร่วมโครงการ โดยเกษตรกรจะต้องสมัครใจ และรวมตัวเป็นกลุ่มเพื่อร่วมกันจัดทำแผนการผลิต รับการถ่ายทอดความรู้ เทคโนโลยี และร่วมดำเนินกิจกรรม
- 2) พัฒนาระบบชลประทาน และมีการจัดรูปที่ดินให้เหมาะสมกับการทำนา รวมทั้งเสริมสร้างให้เกษตรกรมีความเข้าใจในเรื่องการบริหารจัดการน้ำอย่างมีประสิทธิภาพ
- 3) ปรับโครงสร้างการพัฒนาที่ดินโดยการปรับปรุงแปลงนา ปรับปรุง และฟื้นฟูพื้นที่นาร้าง พื้นที่ดินเปรี้ยว รวมทั้งการสาธิต และส่งเสริมการใช้ปุ๋ยพืชสด และปุ๋ยหมัก
- 4) ส่งเสริมให้เกษตรกรรวมกลุ่มกันอย่างเข้มแข็งในการดำเนินกิจกรรมการผลิต การแปรรูปและการตลาด โดยผ่านกระบวนการของศูนย์ข้าวชุมชน กลุ่มเกษตรกร วิสาหกิจชุมชน และสหกรณ์
- 5) สนับสนุนให้เกษตรกรมีอาชีพเสริมเพื่อเพิ่มรายได้ในครัวเรือน เช่น การปลูกพืชผัก พืชไร่ การเลี้ยงปลุ่สัตว์ และการทำประมง

1.7 ยุทธศาสตร์ และโครงการ/กิจกรรมการดำเนินงาน

1) ยุทธศาสตร์ที่ 1 : การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน

- 1.1) จัดรูปที่ดิน พื้นที่ 17,720 ไร่
- 1.2) ก่อสร้างระบบชลประทาน จำนวน 84 แห่ง
- 1.3) ก่อสร้างสถานีสูบน้ำ จำนวน 28 แห่ง
- 1.4) ก่อสร้างสะพาน จำนวน 16 แห่ง
- 1.5) ขุดคูส่งน้ำ จำนวน 13 แห่ง
- 1.6) ปรับปรุงระบบชลประทาน จำนวน 20 แห่ง
- 1.7) ขุดลอกคลอง จำนวน 91 คลอง
- 1.8) ซ่อมแซม และบำรุงรักษาระบบชลประทาน จำนวน 82 แห่ง

1.9) บริหารจัดการน้ำ

(1) จัดตั้ง/เสริมสร้าง/พัฒนาองค์กรผู้ใช้น้ำ จำนวน 363 กลุ่ม

(2) สนับสนุนเครื่องสูบน้ำเคลื่อนที่ จำนวน 231 เครื่อง

1.10) ปรับปรุงบำรุงดินเพื่อเพิ่มผลผลิตข้าว พื้นที่ 13,923 ไร่

1.11) ปรับปรุงพื้นที่นาเพื่อปลูกข้าว พื้นที่ 12,000 ไร่

1.12) จัดระบบโครงสร้างการพัฒนาที่ดิน พื้นที่ 14,230 ไร่ มี 2 ลักษณะ ดังนี้

(1) ปรับรูปแบบนาลักษณะที่ 1 พื้นที่ 13,430 ไร่

(2) ปรับรูปแบบนาลักษณะที่ 2 พื้นที่ 800 ไร่

1.13) ปรับปรุงพื้นที่ดินเปรี้ยวเพื่อปลูกข้าว พื้นที่ 400 ไร่

1.14) ส่งเสริมการใช้สารอินทรีย์ พื้นที่ 5,500 ไร่

1.15) รณรงค์งดเผาฟางข้าว และตอซังพืช พื้นที่ 80 ไร่

2) ยุทธศาสตร์ที่ 2 : การพัฒนาการผลิต

2.1) จัดตั้งศูนย์ข้าวชุมชนใหม่ จำนวน 23 ศูนย์ และพัฒนาศูนย์ข้าวชุมชนเดิม

จำนวน 11 ศูนย์

2.2) ก่อสร้างลานตากข้าว จำนวน 3 แห่ง

2.3) ส่งเสริมการใช้เมล็ดข้าวพันธุ์ดี ปริมาณ 2,184 ตัน พื้นที่ 109,200 ไร่

2.4) สนับสนุนอุปกรณ์ปรับปรุงสภาพเมล็ดพันธุ์ข้าว ประกอบด้วย

(1) เครื่องวัดความชื้นภาคสนาม จำนวน 32 ชุด

(2) เครื่องอบลดความชื้นแบบเคลื่อนที่ จำนวน 3 เครื่อง

2.5) วิจัยและสาธิตเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับพื้นที่ พื้นที่ 150 ไร่

2.6) อบรมถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตข้าว จำนวน 4,000 ราย

2.7) ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชั้นพันธุ์ขยาย ปริมาณ 10,000 ตัน

2.8) ตรวจสอบร่องแปลง GAP และข้าวอินทรีย์ จำนวน 800 แปลง

2.9) พยากรณ์เตือนภัยศัตรูข้าว โดยการ

(1) จัดตั้งสถานีตรวจอากาศ จำนวน 8 สถานี

(2) สำรวจติดตามโดยชาวนาชั้นนำ จำนวน 40 ราย

2.10) สร้างยุวชนชาวนารุ่นใหม่ จำนวน 160 ราย และอบรมชาวนาชั้นนำและชาวนา

มีอาชีพ จำนวน 2,420 ราย

2.11) ฟื้นฟูน้ำร้างตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง (สมเด็จพระเทพฯ) โดยการพัฒนาศูนย์

ข้าวชุมชนหลัก จำนวน 4 ศูนย์

2.12) สอนแนะนำการจัดทำบัญชีครัวเรือน จำนวน 4,240 ราย

2.13) สนับสนุนเครื่องปักดำ จำนวน 2 เครื่อง เพื่อส่งเสริมการทำนาแบบปักดำ แก่กลุ่มเกษตรกร จำนวน 2 กลุ่ม

3) ยุทธศาสตร์ที่ 3 : การเพิ่มมูลค่าผลผลิตและการแปรรูป

- 3.1) พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานการตลาดข้าว จำนวน 4 สหกรณ์
- 3.2) ก่อสร้างโรงอบเมล็ดพันธุ์ข้าว จำนวน 2 โรง

4) ยุทธศาสตร์ที่ 4 : การพัฒนาอาชีพเสริมเพิ่มรายได้

- 4.1) จัดตั้งและพัฒนาวิสาหกิจชุมชนและกลุ่มแปรรูปผลผลิต จำนวน 30 กลุ่ม
- 4.2) ส่งเสริมการผลิตผัก พืชไร่ และไม้ผล พื้นที่ 1,040 ไร่
- 4.3) ส่งเสริมการปลูกมะนาวในบ่อปูนตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง พื้นที่ 200 ไร่
- 4.4) ส่งเสริมการเลี้ยงปลา จำนวน 3,225 ราย
- 4.5) ปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำในแหล่งน้ำสาธารณะ จำนวน 1.75 ล้านตัว
- 4.6) จัดตั้งหน่วยบริการผสมเทียมโค จำนวน 4 หน่วย
- 4.7) พัฒนาการเลี้ยงโคนม แพะ สุกร สัตว์ปีก พืชอาหารสัตว์ จำนวน 158 กลุ่ม
- 4.8) ตรวจบริการสุขภาพสัตว์ จำนวน 9,200 ตัว
- 4.9) ศูนย์เรียนรู้ด้านปศุสัตว์ จำนวน 11 ศูนย์

5) ยุทธศาสตร์ที่ 5 : การบริหารจัดการและการติดตามประเมินผล

- 5.1) อำนวยความสะดวก บูรณาการ ประสานงาน ติดตาม และจัดทำฐานข้อมูล

1.8 งบประมาณรวมทั้งรวม 2,546,370,467 บาท ตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2553-2556

รวม 4 ปี แยกตามยุทธศาสตร์ ดังนี้

- 1) ยุทธศาสตร์การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน 2,174,105,850 บาท
- 2) ยุทธศาสตร์การพัฒนาการผลิต 147,245,676 บาท
- 3) ยุทธศาสตร์การเพิ่มมูลค่าผลผลิตและการแปรรูป 187,385,816 บาท
- 4) ยุทธศาสตร์การพัฒนาอาชีพเสริมเพิ่มรายได้ 36,613,125 บาท
- 5) ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการและการติดตามประเมินผล 1,020,000 บาท

1.9 หน่วยงานดำเนินการ แยกตามยุทธศาสตร์ ดังนี้

- 1) ยุทธศาสตร์การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ได้แก่ กรมชลประทานและกรมพัฒนาที่ดิน
- 2) ยุทธศาสตร์การพัฒนาการผลิต ได้แก่ กรมการข้าว กรมส่งเสริมการเกษตร กรมส่งเสริมสหกรณ์ และกรมตรวจบัญชีสหกรณ์
- 3) ยุทธศาสตร์การเพิ่มมูลค่าผลผลิตและการแปรรูป ได้แก่ กรมส่งเสริมสหกรณ์
- 4) ยุทธศาสตร์การพัฒนาอาชีพเสริมเพิ่มรายได้ ได้แก่ กรมส่งเสริมการเกษตร กรมประมง กรมปศุสัตว์ กรมพัฒนาที่ดิน และกรมวิชาการเกษตร

5) ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการและการติดตามประเมินผล ได้แก่ สำนักงาน ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

2. เขตปลูกข้าวเพื่อบริโภค

2.1 หลักการและเหตุผล

พื้นที่เขตปลูกข้าวเพื่อบริโภคเป็นพื้นที่นอกเขตชลประทาน ซึ่งทำนาได้ปีละ 1 ครั้ง เป็นการทำนาโดยการอาศัยน้ำฝน ดินมีความอุดมสมบูรณ์ค่อนข้างต่ำ ทำให้ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่จากการปลูกข้าวไม่สูงมากนัก พันธุ์ข้าวที่ปลูกส่วนใหญ่เป็นข้าวพันธุ์พื้นเมือง การพัฒนาอาชีพในเขตนี้ จึงเป็นการพัฒนาอาชีพเพื่อมุ่งเน้นการผลิตเพื่อบริโภคในครัวเรือนเป็นหลัก ลดรายจ่ายในการซื้อข้าวสาร และลดต้นทุนการผลิต พร้อมทั้งอนุรักษ์ข้าวพันธุ์พื้นเมือง

2.2 ลักษณะทางกายภาพของดิน

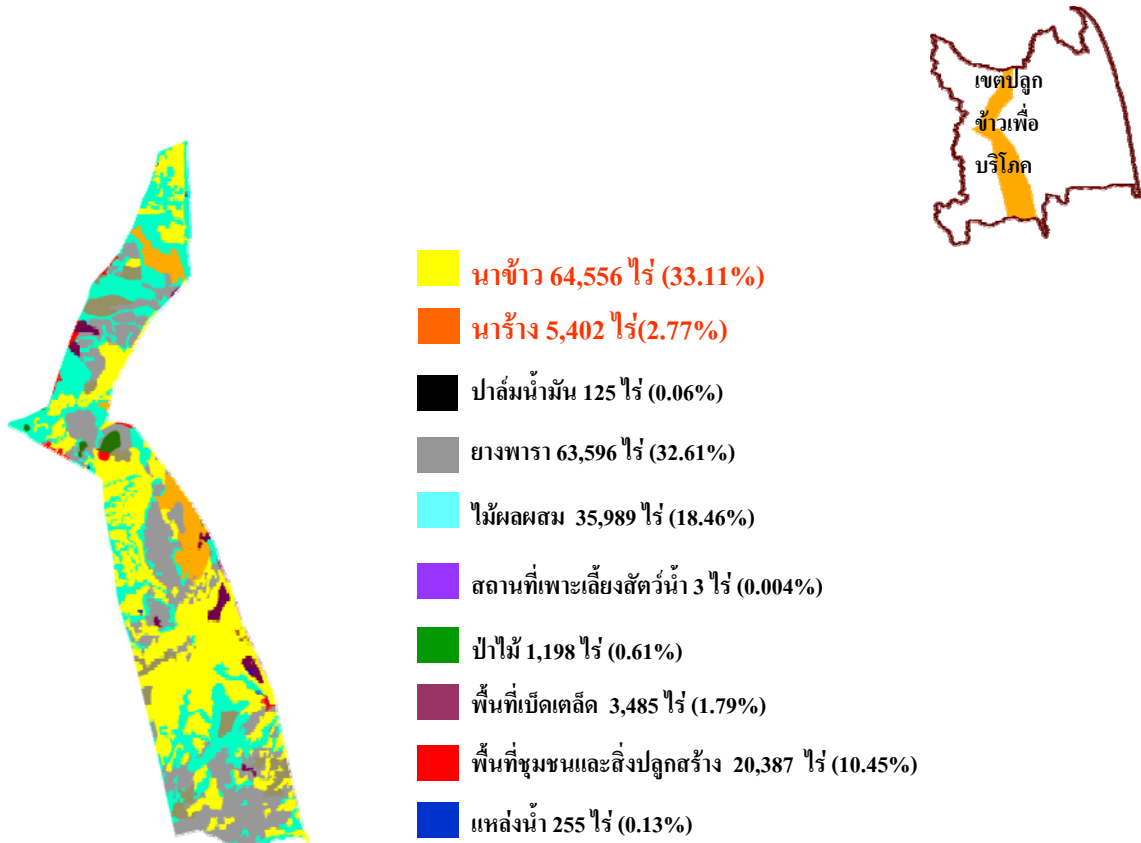
ลักษณะทางกายภาพของดินในเขตปลูกข้าวเพื่อบริโภค มีลักษณะเป็นดินกรดที่พบในที่ลุ่มและที่ดอน เนื้อดินเป็นดินเหนียวถึงร่วนปนทราย มีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ต้องปรับปรุงดินด้วยโดโลไมท์ เพื่อเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของดิน

2.3 พื้นที่ดำเนินการ

พื้นที่เขตปลูกข้าวเพื่อบริโภค มีเนื้อที่ประมาณ 195,000 ไร่ **ครอบคลุมพื้นที่ 4 อำเภอ 22 ตำบลในจังหวัดนครศรีธรรมราช ดังนี้**

- 1) อำเภอพระพรหม ได้แก่บางส่วนของตำบลนาพรุ ตำบลช้างซ้ายและตำบลท้ายสำเภา
- 2) อำเภอร่อนพิบูลย์ ได้แก่บางส่วนของตำบลเสาชิง ตำบลร่อนพิบูลย์ ตำบลควนเกย และตำบลหินตก
- 3) อำเภอจุฬาภรณ์ ได้แก่บางส่วนของตำบลบ้านควนมุด ตำบลสามตำบล ตำบลบ้านชะฮวด ตำบลนาหมอบุญ ตำบลทุ่งโพธิ์ และตำบลควนหนองควัว
- 4) อำเภอชะฮวด ได้แก่ตำบลควนหนองหงส์ และบางส่วนของตำบลนางหลงตำบลเขาพระทอง ตำบลท่าประจะ ตำบลเกาะขันธุ์ ตำบลวังอ่าง ตำบลชะฮวด ตำบลท่าเสม็ด และตำบลชอนหาด

2.4 การใช้ประโยชน์ที่ดิน

สภาพการใช้ประโยชน์ที่ดินในปี 2550 ของเขตปลูกข้าวเพื่อบริโภค พบว่าเป็นพื้นที่นาข้าว 64,556 ไร่ พื้นที่นาไร่ 5,402 ไร่ พื้นที่ปลูกยางพารา 63,596 ไร่ พื้นที่ปลูกไม้ผล-ไม้ยืนต้น 36,114 ไร่ พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง 20,387 ไร่และพื้นที่อื่น ๆ 4,945 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 33.11, 2.77, 32.61, 18.52, 10.45 และ 2.53 ของพื้นที่เขตปลูกข้าวเพื่อบริโภคตามลำดับ

2.5 เป้าหมาย

พัฒนาเพิ่มประสิทธิภาพการปลูกข้าว พื้นที่ 69,000 ไร่ โดยเพิ่มผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ของข้าวนาปีเพิ่มขึ้นจาก 315 กก.ต่อไร่ เป็น 350 กก.ต่อไร่

2.6 แนวทางการดำเนินงาน

1) คัดเลือกพื้นที่ และเกษตรกรที่มีความประสงค์จะเข้าร่วมโครงการ โดยเกษตรกรจะต้องสมัครใจและรวมตัวเป็นกลุ่มเพื่อร่วมจัดทำแผนการผลิต รับการถ่ายทอดความรู้ เทคโนโลยี และร่วมดำเนินกิจกรรม

2) ปรับปรุงบำรุงดินเพื่อเพิ่มผลผลิตข้าว และฟื้นฟูพื้นที่นาไร่

3) ส่งเสริมให้เกษตรกรรวมกลุ่มอย่างเข้มแข็งในการดำเนินกิจกรรมการผลิต การแปรรูปและการตลาด โดยผ่านกระบวนการของศูนย์ข้าวชุมชน กลุ่มเกษตรกร วิสาหกิจชุมชน และสหกรณ์

4) สนับสนุนให้เกษตรกรมีอาชีพเสริมเพื่อเพิ่มรายได้ในครัวเรือน เช่น การปลูกพืชผัก พืชไร่ การเลี้ยงปลาสุวัต และการทำประมง

2.7 ยุทธศาสตร์ และโครงการ/กิจกรรมการดำเนินงาน

1) ยุทธศาสตร์ที่ 1 : การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน

1.1) ปรับปรุงบำรุงดินเพื่อเพิ่มผลผลิตข้าว พื้นที่ 123,300 ไร่

2) ยุทธศาสตร์ที่ 2 : การพัฒนาการผลิต

2.1) จัดตั้งศูนย์ข้าวชุมชน จำนวน 1 ศูนย์และพัฒนาศูนย์ข้าวชุมชนเดิม จำนวน 6 ศูนย์

2.2) อบรมถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตข้าว จำนวน 1,000 ราย

2.3) วิจัยและสาธิตเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับพื้นที่ พื้นที่ 70 ไร่

2.4) ตรวจรับรองแปลง GAP และข้าวอินทรีย์ จำนวน 800 แปลง

2.5) พยากรณ์เตือนภัยศัตรูข้าว

(1) จัดตั้งสถานีตรวจอากาศ จำนวน 8 สถานี

(2) สำรวจติดตามโดยชาวนาชั้นนำ จำนวน 40 ราย

2.6) สร้างยุวชนชาวนารุ่นใหม่ จำนวน 160 ราย และอบรมชาวนาชั้นนำและชาวนามีอาชีพ จำนวน 1,320 ราย

2.7) พื้นฟูนาไร่ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง (สมเด็จพระเทพฯ) โดยการพัฒนาศูนย์ข้าวชุมชนหลัก จำนวน 4 ศูนย์

2.8) สอนแนะนำการจัดทำบัญชีครัวเรือน จำนวน 2,000 ราย

3) ยุทธศาสตร์ที่ 4 : การพัฒนาอาชีพเสริมเพิ่มรายได้

3.1) จัดตั้งและพัฒนาวิสาหกิจชุมชนและกลุ่มแปรรูปผลผลิตการเกษตร จำนวน 26 กลุ่ม

3.2) ส่งเสริมการผลิตผัก พืชไร่ และไม้ผล พื้นที่ 1,360 ไร่

3.3) พัฒนาการเลี้ยงโคเนื้อ แพะ พืชอาหารสัตว์ สุกร สัตว์ปีก จำนวน 29 กลุ่ม

3.4) ตรวจบริการสุขภาพสัตว์ จำนวน 1,600 ตัว

3.5) ศูนย์เรียนรู้ด้านปลาสุวัต จำนวน 4 ศูนย์

2.8 งบประมาณรวมทั้งหมด 82,836,690 บาท ตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2553-2556 รวม 4 ปี แยกตามยุทธศาสตร์ ดังนี้

1) ยุทธศาสตร์การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน 1,060,000 บาท

2) ยุทธศาสตร์การพัฒนาการผลิต 75,375,140 บาท

3) ยุทธศาสตร์การพัฒนาอาชีพเสริมเพิ่มรายได้ 6,401,550 บาท

2.9 หน่วยงานดำเนินการ แยกตามยุทธศาสตร์ ดังนี้

- 1) ยุทธศาสตร์การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ได้แก่ กรมพัฒนาที่ดิน
- 2) ยุทธศาสตร์การพัฒนาการผลิต ได้แก่ กรมการข้าว กรมส่งเสริมการเกษตร และกรมตรวจบัญชีสหกรณ์
- 3) ยุทธศาสตร์การพัฒนาอาชีพเสริมเพิ่มรายได้ ได้แก่ กรมส่งเสริมการเกษตร และกรมปศุสัตว์

ตารางแสดงรายละเอียดการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง ปี 2552

การใช้ประโยชน์ที่ดิน ปี 2552	เขตปลูกข้าวเพื่อการค้า	เขตปลูกข้าวเพื่อบริโภค	เขตปลูกปาล์มน้ำมัน	เขตปลูกไม้ผล-ยางพารา	เขตทะเลเลี้ยงสัตว์น้ำ	เขตป่าไม้	รวม
พื้นที่เกษตรกรรม	473,606.40	161,286.50	188,712.10	179,302.70	11,021.30	99,435.60	1,113,364.60
นา	312,501.70	49,303.80	61,299.00	9,480.80	7,271.90	298.60	440,155.80
นาทำ	289,376.00	43,688.80	42,389.40	8,392.30	6,803.50	70.70	390,720.70
นาร้าง	23,125.70	5,615.00	18,909.60	1,088.50	468.40	227.90	49,435.10
พืชผักพืชไร่	17,513.30	858.50	6,039.55	206.80	75.80	1.70	24,695.65
ปาล์มน้ำมัน	23,750.20	2,559.20	57,447.30	1,563.20	176.20	3,958.00	89,454.10
ยางพารา	46,389.50	79,943.45	41,421.90	141,369.70	-	81,772.90	390,897.45
ปื้ยต้น	28,689.45	489.20	3,988.70	369.10	1,884.80	61.80	35,483.05
ไม้ผล	44,762.25	28,132.35	18,515.65	26,313.10	1,612.60	13,342.60	132,678.55
สถานที่ทะเลเลี้ยงสัตว์น้ำ	30,338.50	287.45	1,625.35	32.70	71,231.40	5,971.00	109,486.40
ป่าไม้	6,862.60	1,907.30	91,510.00	5,061.00	11,407.20	232,021.90	348,770.00
พื้นที่เบ็ดเตล็ด (พื้นที่ลุ่ม ทุ่งน้ำ	51,143.90	17,508.55	86,800.20	17,611.40	20,569.50	19,411.20	213,045.05
โรงเรียนและทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์							
ทุ่งหญ้า เหมืองแร่ บ่อขุด							
ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	56,073.00	31,757.70	27,927.75	22,894.40	16,311.60	4,529.20	159,493.65
แหล่งน้ำ	16,512.40	2,763.90	10,760.90	3,868.40	7,897.80	3,968.90	45,772.30
เนื้อที่รวม	634,536.80	215,511.70	407,336.30	228,770.60	138,438.80	365,337.80	1,989,932.00

ที่มาของข้อมูล : สำนักงานพัฒนาที่ดินจังหวัดนครศรีธรรมราช

แนวทางการดำเนินการเรื่องข้าวครบวงจร

ศูนย์อำนวยการและประสานการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ได้เชิญภาคส่วนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เข้าร่วมปรึกษาหารือ บูรณาการข้อมูล หาแนวทางในการกำหนด กรอบการจัดทำแผนส่งเสริมการพัฒนาข้าวครบวงจรในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังในเบื้องต้น เพื่อสนองตามแนว พระราชดำริ เมื่อวันที่ 9 ตุลาคม 2552 ได้มีการแลกเปลี่ยน และวิเคราะห์สภาพปัญหาเรื่องข้าวที่เกิดขึ้น และแนวทางการดำเนินการ สรุปได้ดังนี้

สภาพปัญหา

- เดิมมีปัญหาเรื่องน้ำ ปัจจุบันคลี่คลายไปมาก เนื่องจากมีระบบชลประทานกลุ่มผู้ใช้น้ำจะต้องเร่ง ทำข้อตกลงรอบเวรการใช้น้ำ
- พื้นที่เป็นคลื่นเนินสูงต่ำไม่เท่ากันยากต่อการจัดการน้ำ
- ตลาดเป็นประเด็นปัญหาหลักในปัจจุบัน
- ข้าวขายไม่ได้ราคา เดิม ต้นละประมาณ 8 พันบาท ปัจจุบันเหลือ 6 พันกว่าบาท
- ผู้ซื้อในปัจจุบันไม่ใช่มีเฉพาะโรงสี จะมีพ่อค้าคนกลางลงมาด้วยพ่อค้ามีประมาณ 6 ราย ตกลงซื้อ วันต่อวัน(พ่อค้าจากโรงสี, พ่อค้านายหน้าจากภาคกลาง, ผู้ประกอบกิจการรถเกี่ยวข้าว)
- พ่อค้ารับซื้อในราคาต่ำมาก (กดราคาเนื่องจากทราบว่าจะตรกรเก็บไว้ไม่ได้นาน เพราะข้าวจะ งอก(เกษตรกรมุ่งขายสด และซื้อข้าวกินเองเนื่องจากข้าวที่ปลูกเป็นข้าวพันธุ์ส่งเสริม พันธุ์ที่ปลูก เป็นพันธุ์ที่ผู้ซื้อกำหนด เป็นพันธุ์ข้าวเบา เช่นพันธุ์ชัยนาท 1 เม็ดแข็ง ไม่นิยมบริโภค นิยมบริโภค ข้าวพื้นเมืองเช่น ข้าวสังหยด มากกว่า))
- ผู้ซื้อในพื้นที่ซื้อได้จำกัด ที่ซื้อได้ไม่จำกัดคือพ่อค้าคนกลางจากภาคกลาง
- จะแก้ปัญหาต้องเอาคนรู้จริงมาหารือหรือควรเชิญผู้มีส่วนได้เสียมาหารือให้ครบถ้วนเช่นโรงสี ผู้สัมผัสต่อการขายโดยตรง หน่วยวัดมาตรฐานการวัดความชื้น น้ำหนัก หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับ ภาคการผลิต องค์ความรู้และปัจจัยการผลิต หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับภาคการตลาด หน่วยงานที่ เกี่ยวข้องกับการสนับสนุน
- ไม่มีลานตาก ลานเท หรือโรงอบ และยุ่งเก็บข้าว โดยรวมแล้วกำไรจากการลงทุนเพื่อให้ความชื้นได้ ตามมาตรฐาน 15% จึงขาย มีส่วนต่างมากกว่าขายสดเพียงเล็กน้อยเท่านั้น ถ้าทำแห้งเกินไปโรงสี จะหักเปอร์เซ็นต์ข้าวหักมาก จึงลดความเสี่ยงจากกระบวนการลดความชื้น ลดการลงทุนและใช้ แรงงาน พ่อค้าคนกลางซื้อกันกลางทุ่งนา
- พื้นที่นาถูกเปลี่ยนเป็นพื้นที่ปลูกปาล์ม แรงจูงใจอย่างหนึ่งในการปลูกปาล์ม เพื่อต้องการสิทธิใน ที่ดิน และส่วนใหญ่เป็นนายทุน

- ปลูกเหมือนกันหมดเสี่ยง ชาวนาในลุ่มน้ำปลูกข้าวชนิดเดียวกันหมด เนื่องจากอิทธิพลการรับซื้อของโรงสีปัญหาที่เกิดขึ้นตามมาคือเมื่อออกพร้อมกันหมดทำให้ราคาตกการผลิตถูกโรงสีกระทบทิศทาง
- การเก็บข้อมูลยังไม่เป็นระบบ ข้อมูลเกษตรกรไม่ชัดเจนแต่ละฤดูกาล ข้อมูลสนับสนุนน้อยยังไม่ชัดเจน ใครเป็นคนทำฐานข้อมูลในด้านต่างๆ ต้องมอบหมายให้ชัดเจนในแต่ละด้าน
- พันธุ์ข้าวเป็นเรื่องสำคัญมาก ข้าวคุณภาพต่ำ(ชยันนาท) ความชื้นสูง มีการโกงตาชั่งซื้อขายที่แปลงนา ตรวจสอบการโกงตาชั่งหน่วยงานดูแลอยู่ที่สุราษฎร์ธานี ทำให้ไม่สามารถแก้ปัญหาได้ แต่สามารถร้องเรียนโดยระบุข้อมูลให้ชัดเจน และกำหนดตรวจโรงสีทุกฤดูกาล
- การตลาด ปัจจุบันเป็นปัญหามาก เกษตรกรมีปัญหาเรื่องเงินด่วนต้องรีบขาย กลุ่มผลิตไม่ส่งตาม Order อย่างต่อเนื่อง เรื่อง FTA จะมีผลกระทบ
- การเลือกพันธุ์ข้าว ชาวนาจะดูตลาด ถ้าขายได้จะปลูก พันธุ์สังหยดชอบที่สูงลุ่มน้ำปากพ่องเหมาะ
- ประกันราคาข้าว 20 ตันต่อครอบครัว ยังมีปัญหาเข้าใจไม่ตรงกัน ข้าวนาปรัง 1 มีนาคม-15 สิงหาคม นาปี 15 สิงหาคม-1 มีนาคม ตัวเลขของผู้ผลิตและผู้จำหน่ายคนละตัวกันตัดกันคนละช่วงเวลา เกี่ยวข้องกับพันธุ์หรือไม่เพราะราคาประกันจะขึ้นกับราคาอ้างอิงในแต่ละพันธุ์
- การคิดให้คนอื่นทำเป็นเรื่องยากมากเราควรให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียคิดเองและ เราช่วยเสนอประเด็นได้อย่าคิดแทนเขา
- ตอนนี้ยังไม่ได้คำจำกัดความข้าวครบวงจร เป็นอย่างไร มีกี่วงจร ชาวนา ส่วนราชการ พ่อค้า แต่ละวงจรมีปัญหาอย่างไร จะแก้อย่างไรในแต่ละประเด็น แต่ละวงจรต้องพัฒนาอย่างไร ต้องทำเป็นยุทธศาสตร์ออกมาเลยโดยหน่วยใดก็ได้ ส่งเสริมให้เกษตรกรช่วยเหลือตัวเองยังเป็นเรื่องยากกระบวนการควรทำอย่างไรควรวิเคราะห์ให้ละเอียด ว่าใครมีส่วนเกี่ยวข้องและควรจะทำอย่างไรก่อนปลูก ระหว่างปลูก หลังปลูก
- ลุ่มน้ำปากพ่องสนับสนุนยุทธศาสตร์รายสินค้า ยุทธศาสตร์ข้าวปัจจุบันยังไม่เข้าเป้า มีปัญหาอย่างไร แก้ปัญหาอย่างไร ใครเป็นคนทำ ยังไม่สามารถผลักดันยุทธศาสตร์ต่างๆให้สมบูรณ์ได้
- พันธุ์ข้าว วิธีการทำนาในลุ่มน้ำปากพ่องเปลี่ยนไป การใช้เครื่องมือแทนสัตว์ วิธีการเก็บเกี่ยว ใช้รถเกี่ยวข้าว วิธีชีวิตเปลี่ยน ข้อตกลงกับรถเกี่ยวข้าวทำให้ต้องขายหมดไม่เหลือไว้กิน วิธีคิดก็จำเป็นต้องเปลี่ยนตามไปด้วย ทำอย่างไรให้คนในลุ่มน้ำปากพ่อง กินข้าวลุ่มน้ำปากพ่อง ผลิตเอง สีเอง กินเอง เพื่อบริโภค พันธุ์พื้นเมืองผลผลิตต่ำ ทำได้ เพื่อค้า ต้องผลผลิตสูง ราคาสูง
- โรงสีซื้อแต่ชยันนาท1 เป็นเพราะโดยทั่วไปนิยมบริโภคมาก ซื้อง่ายขายคล่อง ตลาดต้องการมาก
- การขึ้นทะเบียนชาวนา หน่วยรับผิดชอบ คือเกษตรจังหวัด เลยกำหนดแล้วแต่ยังไม่เสร็จ รายชื่อขึ้นทะเบียนโรงสี ไม่น่าเป็นไปได้ในการไปขึ้นทะเบียนโรงสีนอกพื้นที่ สวมข้าวเรากับรายชื่อผี
- ต้องให้ชาวนาขายเองหรือไม่เมื่อเขาถนัดแต่เรื่องผลิต ควรให้เขาร่วมคิดแต่ต้องมีคณะทำงานช่วยในเรื่องขาย เสี่ยงต่อการให้ชาวนาต่างคนต่างขายเพราะพื้นฐานไม่มีความชำนาญรอบรู้การตลาด

- ข้อมูลการใช้ประโยชน์ที่ดินต้องครบและชัดเจนทั้ง 10 อำเภอ ในพื้นที่ตอนล่างมีพื้นที่นาข้าวอยู่ 248,000 ไร่
- แผนปลูกข้าวนาปรังยังควบคุมไม่ได้ การบริหารน้ำ มีแหล่งกักเก็บใหญ่ทีเดียว 80 ล้าน ลบ.ม. ส่วนใหญ่มาจากน้ำฝน มีข้อจำกัดในการรักษาระดับน้ำพื้นที่ลุ่มต่ำมีผลกระทบ มีการตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำ วิชาชีพแพร่ระบาดมากดำเนินการไปได้ระดับหนึ่งแล้วต่อไปพื้นที่ที่ต้องดูแล
- ถ้าได้เมล็ดพันธุ์ที่ดีผลผลิตก็จะสูงตาม การผลิตและสิ่งสนับสนุนการผลิต การตลาด ทำอย่างไร ใครรับผิดชอบ

แนวทางในการดำเนินการ

- แทรกแซงราคาโดยกลุ่มในพื้นที่เอง หาดตลาดเอง นำไปขายที่ภาคกลาง ผู้รู้แนะว่าต้องเข้าโครงการ จำนำ ไปขอรับการช่วยเหลือที่ศาลากลาง
- ทำเป็นข้าวสารขายเอง เช่นข้าวปทุมธานี 1 (ใกล้เคียงหอมมะลิ) ผลผลิตสูง ทำตาม Order
- มีการตั้งคณะทำงานเพื่อแบ่งรอบเวรน้ำ สามารถพืชนาไร่ได้มาก ผลผลิตสูงขึ้นมาก
- มีการทำนามากขึ้นเนื่องจาก ปัจจัยเรื่องราคาเป็นหลัก ต้องพยุงราคาให้สูงไว้โดย

○ ฝ่ายขาย

- เพิ่ม Demand Size
- ต้องให้มีผู้ซื้อหลายราย (โรงสี เดิมมี 5-6 ราย)
- ต้องเข้มแข็งด้วย
- วางกระบวนการซื้อขายให้ชัดเจน
- กำหนดมาตรฐานกระบวนการ

○ ผู้ผลิต

- ต้องทำให้ชาวบ้านเรากินได้
- เพิ่มการบริโภคในพื้นที่
- ต้องผลิตมุ่งเน้นการส่งออกด้วย
- วิสาหกิจชุมชนต้องดูตลาดนอก(ตลาดต่างประเทศ)ด้วย
- ชาวนาควรแบ่งการปลูกข้าว แบ่งปลูกข้าวหลากหลายพันธุ์เพื่อกระจายความเสี่ยง

- เพื่อขาย ปลูกข้าวอายุสั้น 3 เดือน มีรายได้ส่วนหนึ่งในการใช้จ่าย อย่าทำข้าวเพื่อนำไปปนขาย

- เพื่อบริโภค ปลุกข้าวอายุ 8 เดือนไม่ต้องดูแลมากลดต้นทุนให้ชาวนาอยู่ได้
ควรผลิตข้าวสังข์หยดให้มาก การแบ่งพื้นที่ต้องดูว่าจะเน้นขายกลุ่ม
ลูกค้าใด ข้าวสังข์หยดได้รับการตอบรับดีมาก(ที่พัทลุง)
- พันธุ์ข้าว ปลุกพันธุ์อายุยาว(พื้นเมือง)แลกกับราคาที่สูงกว่า ปลุกพันธุ์อายุสั้นเพื่อให้มีเงินเร็ว
- ควรประกันความเสี่ยงให้ชาวนา การขึ้นทะเบียนชาวนาต้องไปรังใส่ชัดเจนทั้ง 25 โรงสีที่มีโควต้า
- ปัจจุบันเกษตรกรมีการตื่นตัวสูงโดยเฉพาะองค์กรชาวบ้าน เริ่มมีการบูรณาการกันมาก ต้อง
พิจารณา ต้นน้ำ ดู กระบวนการผลิต กลางน้ำ ดู กระบวนการสนับสนุน องค์ความรู้ เครื่องมือ
ปลายน้ำ กระบวนการจำหน่าย
- พ่อค้า ควรมีจากหลากหลายที่ทั้งในและต่างประเทศ โรงสีที่จะรับซื้อควรมีให้มาก
- กลุ่มสหกรณ์ในพื้นที่ทำอะไรจึงจะสร้างความเข้มแข็งให้กับชาวบ้านสนับสนุนอุปกรณ์(โดย
สหกรณ์จังหวัด) การผลิต การตลาด
- ให้กลุ่มสหกรณ์สามารถเป็นพ่อค้าได้เพื่อลดวงจรการขาย ให้สามารถส่งผลผลิตไปยังตลาดอื่นๆ
ภายนอกได้ เพิ่มกลุ่มสหกรณ์ในพื้นที่กลุ่มละประมาณ 4000 คน
- ระบบชลประทานต้องสนับสนุนให้มากขึ้น
- ปัจจุบันกระทรวงมหาดไทยมีนโยบายสนับสนุน ตั้งกลุ่มเกษตรกรในการผลิตข้าว แต่ละกลุ่ม
กำหนดทิศทางพันธุ์ที่ปลูก ฝึกอบรมถ่ายทอดเทคโนโลยีให้กับเกษตรกรและเจ้าหน้าที่
- การขายมอบพาณิชย์จังหวัด ทำอย่างไรจึงจะขายข้าวได้ราคา กระจายขายในพื้นที่เองกระจายการ
ปลูกหลากหลายพันธุ์
- เรื่องกลุ่มเกษตรกร กลุ่มจัดตั้งช่วยเป็นเรื่องต้องระวัง ควรเป็นกลุ่มธรรมชาติและมีความพร้อม
เพื่อความยั่งยืน
- ชาวนาต้องจดทะเบียนทั้งหมดในกลุ่มน้ำให้ชัดเจน ควรหาแนวทางประกาศให้ง่าย ควรผ่าน
กระบวนการอย่างไรต้องให้ชัดข้อมูลต้องเป็นปัจจุบัน ต้องมีระบบข้อมูลกลางด้านข้าวโดยเฉพาะ
ครัวเรือนเกษตรกร พื้นที่เพาะปลูกเต็มที่
- ต้นแบบเรื่องการทำนา ต้องดูแลโรงสี ไม่ให้เขาเป็นจำเลยตลอดเวลา จะทำให้เขาแยกส่วน ควร
เพิ่มศักยภาพสายป่าน ตลาดเอกชนจะสามารถเพิ่มได้อย่างไร ต้องอย่าให้ข้าวจากภายนอกทะลัก
เข้ามา
- ตัวบ่งชี้สภาวะทางเศรษฐกิจของจังหวัดไม่มีเรื่องข้าว ต้องผลักดันให้มี กระตุ้นการบริโภคภายใน
พื้นที่เอง อบต. อบจ. แทรกแทรกระบบประกัน คณะกรรมการนโยบายข้าวแห่งชาติและ
คณะทำงานชุดต่างๆ ต้องแจ้งข้อมูลที่ถูกต้องล่วงหน้าเข้าไปก่อนเก็บเกี่ยว
- คุณภาพข้าว เกียวเสร็จก็ 25%อยู่แล้ว ควรมี โรงอบข้าว(เหมาะสม) ลานตาก

- กลุ่มชาวนาต้องสร้างให้เข้มแข็ง หาตัวแบบปราชญ์ชาวนา มีกระบวนการทำนาตั้งแต่ต้นจนจบให้ประสบความสำเร็จอย่างไร ให้องค์ความรู้ ขยายองค์ความรู้ ควรให้ความสำคัญต่อการทำความเข้าใจให้ราษฎรนิถุล
- ยุทธศาสตร์ต้องปรับตลอดให้ทันกับสภาวะตลาด วงจรผลิต จำหน่าย ผลักดันส่งออก ต้องรู้เขารู้เราให้ชัดเจน มาเลเซียรับ FTA ปี 58 ไทยรับ 53
- ต้องสร้างระบบลุ่มน้ำย่อย ในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง เนื่องจากรายละเอียดในบริบทไม่เหมือนกัน นิเวศไม่เหมือนกัน ผลิตไม่พร้อมกัน วิธีไม่เหมือนกัน พันธุ์ต่างกันจะเกิดความรักในถิ่นโดยธรรมชาติ
- ต้องมียุทธศาสตร์รักษาพื้นที่ทำนาไว้ให้ได้ ไม่เห็นด้วยที่ป่าล้มเข้ามาในลุ่มน้ำปากพนัง ไม่มีในพระราชดำริ ให้ดูจากผลต่างประเทศ ต้องป้องกันนโยบายที่แทรกซ้อนฉาบฉวย
- ถ้าให้เกษตรกรอยู่ได้จะต้องขายข้าวก่อนปลูกให้ได้
- ควรมีความชัดเจนในส่วนงานต่างๆตามแผน MTEF เมื่อมีความชัดเจนแล้วให้ร่วมหารือวงกว้าง

สำหรับกรอบการดำเนินการเรื่องข้าวครบวงจร ปัจจุบันอยู่ในกระบวนการหารือ ในเบื้องต้นเห็นควรปรับใช้แนวทางตามยุทธศาสตร์ข้าวภาคใต้ : ยุทธศาสตร์ชาวนาลุ่มน้ำปากพนัง (ISBN 974-9670-65-5) ที่จังหวัดนครศรีธรรมราช มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ สำนักงานกรมการค้าภายใน จังหวัดนครศรีธรรมราช สมาคมโรงสีข้าวและกลุ่มข้าวภาคใต้ ได้ร่วมกันศึกษาวิจัยไว้ เมื่อปี 2549 พื้นที่ที่ตั้งเป้าที่จะจัดตั้งศูนย์ส่งเสริมข้าวครบวงจรคือพื้นที่นิคมการเกษตร(ข้าว) ตำบลดอนตรอ และตำบลเชียรเขา อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งมีกรมชลประทานเป็นเจ้าภาพในการบูรณาการดำเนินงาน